

Beleidsplan Begraafplaatsen gemeente Dalfsen 2025 - 2030

Beleidsplan Begraafplaatsen gemeente Dalfsen 2025 – 2030

Team: Advies en Regievoering / Domein Ruimte

Datum: 11 februari 2025

Inhoudsopgave

1 Inleiding	4
2 Gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen	5
2.1 Aantal begravingen op de gemeentelijke begraafplaatsen	5
2.2 Aantal as-bezorgingen op de gemeentelijke begraafplaatsen	6
2.3 Aantal uitvaarten per jaar	7
2.4 Het gebruik in relatie tot de demografische ontwikkelingen	8
3 Eerder onderzoek en beleid	9
3.1 Onderzoek 2009	10
3.2 Nota algemene begraafplaatsen 2009	11
3.3 Gemeentelijke regelgeving	12
3.4 Overig gemeentelijk beleid	12
4 Begraafplaats Nieuwleusen	14
4.1 Beschrijving	14
4.2 Het vastgoed	16
4.3 Het gebruik van begraafplaats Nieuwleusen	17
4.4 Begraafcapaciteit	18
5 Begraafplaats Welsum	19
5.1 Beschrijving	19
5.2 Het vastgoed op de begraafplaats	20
5.3 Gebruik van de begraafplaats	21
5.4 Begraafcapaciteit	23

6 Begraafplaats Ruitenborgh	24
6.1 Beschrijving	24
6.2 Gebruik van de begraafplaats	24
7 De overige begraafplaatsen	26
7.1 De gesloten gemeentelijke begraafplaats Palthebos	26
7.2 De bijzondere begraafplaatsen	26
8 Resultaten vraaggesprekken	30
9. Financiën	31
9.1 Resultaten	31
9.2 Budgethouderschap	31
9.3 Tarieven	32
10 Visie en strategie	33
11 Mogelijke scenario's	34
11.1 Nieuwleusen	34
11.2 Welsum	39
11.3 Ruitenborgh	41
12 Aanbevelingen	45
Bijlage A: Ligging begraafplaatsen	48
Bijlage B: Totstandkoming	49
Bijlage C: Demografische gegevens	50
Bijlage D: Analyse Beheersverordening	53
Bijlage E: Historische grafvakken Nieuwleusen	56
Bijlage F: Resultaten benchmark tarieven	58

1. Inleiding

Aanleiding

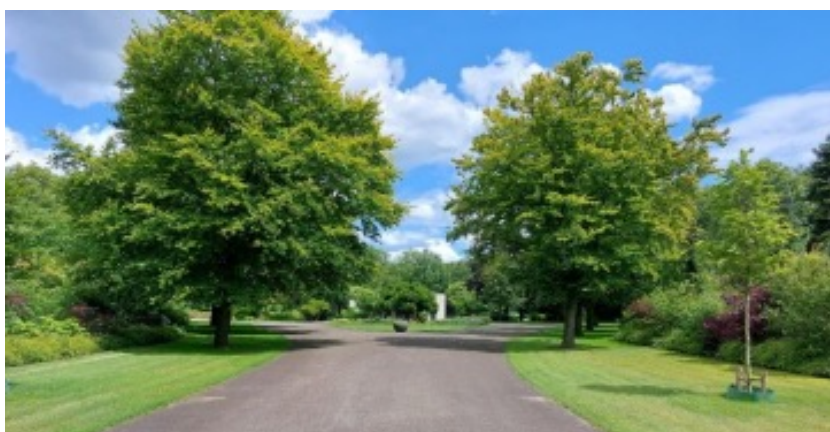
Gemeente Dalfsen is eigenaar en beheerder van drie gemeentelijke begraafplaatsen. Dat zijn de begraafplaatsen Ruitenborgh en Welsum in Dalfsen en begraafplaats Nieuwleusen in de kern Nieuwleusen. Op begraafplaats Ruitenborgh worden geen graven meer uitgegeven, er kan daar alleen nog worden bijgezet in bestaande graven.

Dit integrale Beleidsplan Begraafplaatsen is de actualisatie van de gemeentelijke Nota Algemene Begraafplaatsen van augustus 2009. De kern van dit beleidsplan wordt gevormd door een visie op de drie gemeentelijke begraafplaatsen en een aantal organisatorische, beleidsmatige, technische en beleidsmatige maatregelen om de begraafplaatsen toekomstbestendig te houden. De doorlooptijd van dit beleidsplan is 2025 tot en met 2030.

Begraafplaatsen in Nederland

Er zijn twee soorten begraafplaatsen in Nederland: gemeentelijke begraafplaatsen en bijzondere begraafplaatsen. Het wettelijk kader voor begraafplaatsen en begraven wordt nu gevormd door de *Wet op de lijkbezorging (Wlb)*. De basis van de Wlb is de *Wet van 10 april 1869 tot vaststelling van bepalingen omtrent het begraven van lijken, de begraafplaatsen en de begrafenisrechten*. Veel bepalingen in de huidige wetgeving stammen nog uit 1869. Op het moment van opstellen van het voorliggende Beleidsplan wordt de wet gemoderniseerd. Wanneer deze nieuwe *Wet bestemming lichamen van overledenen* in werking treedt is nu nog niet bekend.

Dit beleidsplan heeft inhoudelijk alleen betrekking op de gemeentelijke begraafplaatsen, maar is ook aandacht geschonken aan de relatie met de bijzondere begraafplaatsen in de gemeente Dalfsen. In bijlage A is een overzichtstekening opgenomen van de ligging van deze gemeentelijke en bijzondere begraafplaatsen. In bijlage B is een overzicht opgenomen van de geraadpleegde schriftelijke bronnen en met welke externe organisaties gesprekken zijn gevoerd.

Entree begraafplaats Welsum in Dalfsen

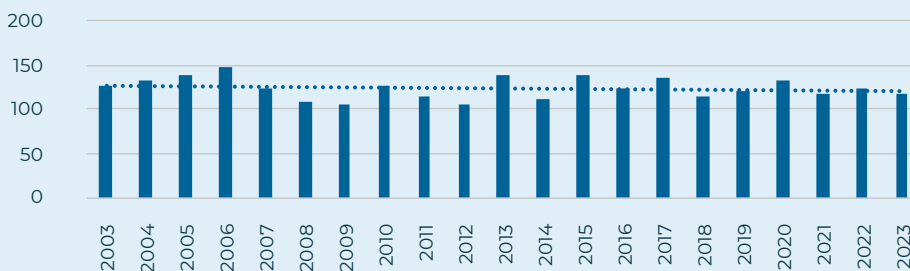
2. Gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen

In dit hoofdstuk is op hoofdlijnen weergegeven wat het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen Dalfsen was in de periode 2003 t/m 2023. In de verdere hoofdstukken over de drie gemeentelijke begraafplaatsen is het gebruik per begraafplaats gedetailleerd weergegeven.

2.1 Aantal begravingen op de gemeentelijke begraafplaatsen

Het totaal aantal jaarlijkse (kist)begravingen op de drie gemeentelijke begraafplaatsen in de periode 2003 t/m 2023 is hieronder grafisch weergegeven.

Totaal aantal begravingen (kist) per jaar, gemeentelijke begraafplaatsen Dalfsen

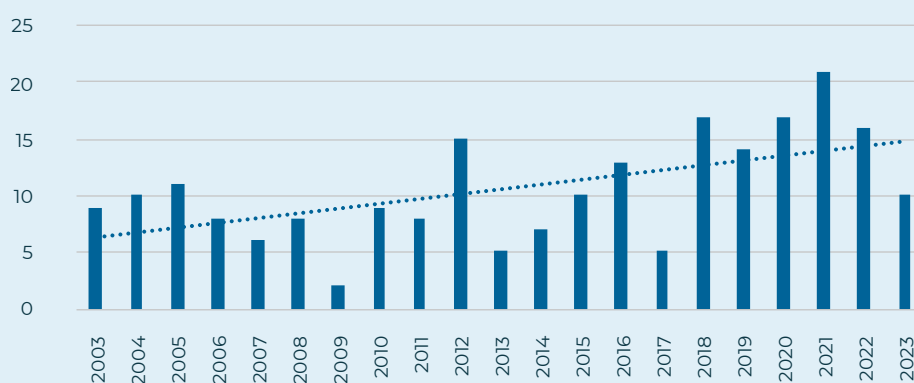

Hieruit volgt dat gemiddeld per jaar 123 begravingen (in een kist) plaatsvinden op de drie gemeentelijke begraafplaatsen samen. Er is daarbij sprake van een lichte daling.

2.2 Aantal as-bezorgingen op de gemeentelijke begraafplaatsen

Op de gemeentelijke begraafplaatsen wordt ook as bezorgd. Dat kan door as te verstrooien of door een asbus in een graf of in een columbarium te plaatsen. De totale jaarlijkse hoeveelheden in de periode 2003 t/m 2023 zijn hieronder weergegeven.

Aantal as-bezorgingen per jaar, gemeentelijke begraafplaatsen Dalfsen

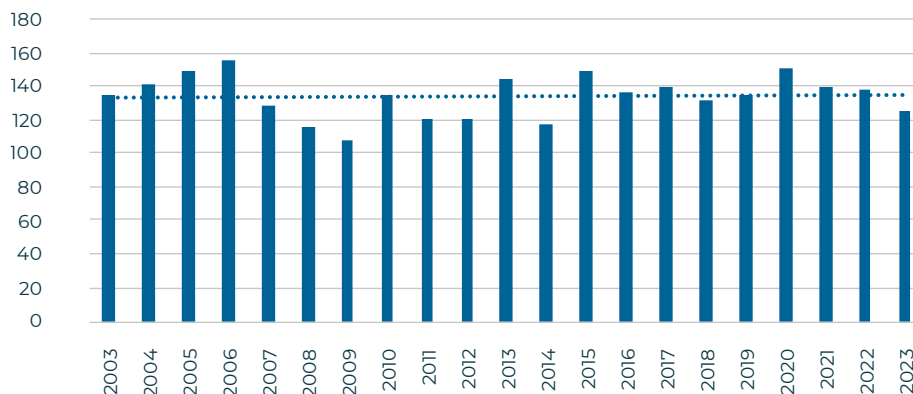

Hieruit volgt dat gemiddeld per jaar 11 as-bezorgingen plaatsvinden op de drie gemeentelijke begraafplaatsen totaal. Er is daarbij sprake van een geringe toename. Deze stijging wordt toegeschreven aan de (toenemende) maatschappelijke behoefte om te worden gecremeerd. Er is geen crematorium in gemeente Dalfsen. Daarom is slechts sprake van geringe aantallen.

2.3 Aantal uitvaarten per jaar

Hieronder zijn de totaal aantal jaarlijkse uitvaarten op de drie gemeentelijke begraafplaatsen weergegeven. Met een uitvaart wordt een (kist)begraving of een as-bezorging bedoeld.

Totaal aantal uitvaarten (kist + as) per jaar, op de gemeentelijke begraafplaatsen

Hieruit volgt dat gemiddeld per jaar 134 uitvaarten op de gemeentelijke begraafplaatsen plaatsvinden. 8% van de uitvaarten bestaat uit de bezorging van as en 92% uit een begraving (van een kist). Er is geen sprake van grote afwijkingen. Er wordt daarom aangenomen dat ook in de komende jaren het aantal uitvaarten om en nabij gelijk blijft.

Verder blijkt uit de analyse van de hoeveelheden dat het gemiddeld jaarlijks aantal uitvaarten over de drie gemeentelijke begraafplaatsen als volgt is verdeeld:

Nieuwleusen: 57%
Welsum: 38%
Ruitenborgh: 5%

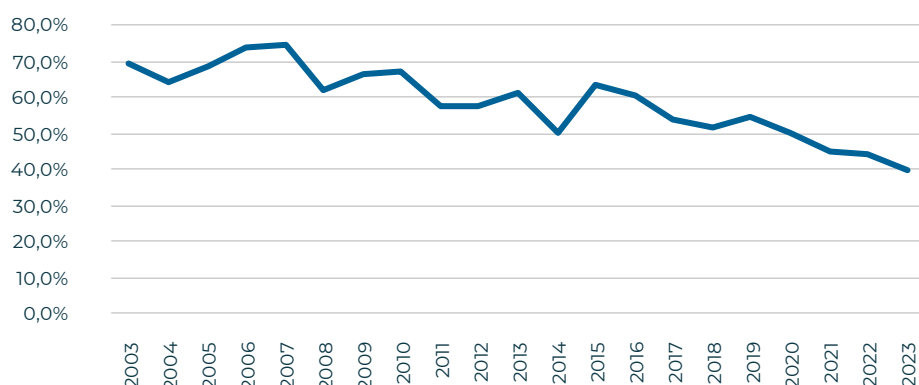
De reden dat begraafplaats Nieuwleusen het meest wordt gebruikt is dat er in die kern geen bijzondere begraafplaats zijn. In hoofdstuk 3 is het gebruik per gemeentelijke begraafplaats gedetailleerd weergegeven.

2.4 Het gebruik in relatie tot de demografische ontwikkelingen

Eind 2003 telde de gemeente Dalfsen 26.428 inwoners en eind 2023 is dat aantal toegenomen tot 29.684 inwoners. In 2003 zijn 181 inwoners van de gemeente overleden en in 2023 waren dat er 290. Het overlijdensgetal¹ in 2003 bedroeg daarmee 6,8. Het overlijdensgetal in 2023 is toegenomen tot 9,8. Hieruit volgt dat er relatief steeds meer inwoners van de gemeente Dalfsen overlijden. Naar verwachting zal deze toename in de toekomst voortzetten. De meest waarschijnlijke oorzaak is de vergrijzing. In bijlage C zijn de volledige demografische gegevens opgenomen.

Uit de paragrafen hierboven is geconstateerd dat er sprake is van een lichte daling van het aantal kistbegravingen op de gemeentelijke begraafplaatsen van Dalfsen. Dus ondanks de toename in het aantal overlijdens, neemt het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen enigszins af. Het verloop van deze relatieve afname is hieronder grafisch weergegeven.

Relatief aantal begravingen t.o.v. aantal overlijdens, per jaar

Hieruit volgt dat het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen Dalfsen in relatieve zin afneemt. In de periode 2003 t/m 2010 is circa 70% van de overleden inwoners van de gemeente Dalfsen begraven op één van de drie gemeentelijke begraafplaatsen. Stapsgewijs is deze daling tot de huidige periode doorgezet tot circa 40%. Dus ondanks het toegenomen aantal inwoners en (daardoor) het toegenomen aantal overlijdens in de gemeente, laten steeds minder overleden inwoners zich begraven op een van de gemeentelijke begraafplaatsen. Naar verwachting zet deze dalende trend zich, onder gelijkblijvende omstandigheden, verder voort. Dit betekent dat steeds meer (overleden) inwoners van gemeente Dalfsen elders worden begraven of worden gecremeerd. Uit vraaggesprekken blijkt dat de natuurbegraafplaats Hoogengraven in Ommen en de regionale crematoria in Nijverdal, Meppel en vooral Zwolle (crematorium Kranenburg) steeds populairder worden.

¹ Het overlijdensgetal is het aantal overleden inwoners in een bepaald jaar, gedeeld door het aantal inwoners in datzelfde jaar.

Uit deze constatering wordt het volgende opgemaakt:

- Het is van belang dat de gemeente middels monitoring blijvend zicht houdt op de beschikbare begraafcapaciteit voor haar inwoners. Dit is een wettelijke zorgplicht. Het inwonertal en daarmee het overlijdens groeit namelijk wel.
- Er zijn aanwijzingen dat de inwoners behoefte hebben aan een breder aanbod en meer keuze om te worden begraven, denk aan een vorm van natuurbegraven.

3 Eerder onderzoek en beleid

In dit hoofdstuk is chronologisch stilgestaan bij het eerdere onderzoek naar de begraafplaatsen, in 2009, en het gemeentelijk beleid dat onder meer daarop is gebaseerd.

3.1 Onderzoek 2009

In 2009 is een extern onderzoek naar het gebruik van de begraafplaatsen in de gemeente opgeleverd². Het doel was het bepalen van de totale vraag en beschikbaarheid van graven op zowel de gemeentelijke als de bijzonder begraafplaatsen in Dalfsen. Voor de bijzondere begraafplaatsen is toen maar beperkt inzicht verkregen. De onderzoeksresultaten voor de gemeentelijke begraafplaatsen zijn als volgt samengevat:

- Welsum heeft nog begraafcapaciteit tot 2034 en as-bestemmingscapaciteit tot 2037.
- Nieuwleusen heeft nog begraafcapaciteit tot 2016 en as-bestemmingscapaciteit tot 2013. Knelpunt voor de capaciteit is de aanwezigheid van graven met grafrechten voor onbepaalde tijd. Deze zijn tot 2001 uitgegeven. Deze graven maken langer gebruik van de begraafcapaciteit c.q. komen minder snel weer ter beschikking voor nieuwe begravingen / grafuitgiftes. Bovendien zijn veel van deze 'permanent bezette' graven van historische betekenis.

In 2009 is daarop onder meer het volgende geadviseerd:

1. De beste methode om te voorzien in voldoende begraafcapaciteit is het ruimen en daarna opnieuw gebruiken van bestaande graven. Wanneer er namelijk geen belangstelling meer is voor instandhouding van een graf, dan kan dit worden geruimd. Dit geldt – na het doorlopen van een zorgvuldige procedure - ook voor graven met een grafrecht voor onbepaalde tijd.
2. Wanneer ruimen van graven niet tot de gewenste capaciteit leidt, dan kan de begraafplaats worden uitgebreid.
3. Binnen de bestaande inrichting van de begraafplaatsen dienen nieuwe as-bestemmingslocaties (urnengraven, urnenmuren en/ of as-verstrooien) te worden aangewezen.
4. Treed in overleg met de houders van de bijzondere begraafplaatsen en stel gezamenlijk beleid op.

² "Behoefte- en capaciteitsbepaling begraafplaatsen gemeente Dalfsen", adviesbureau Genius Loci, maart 2009.

3.2 Nota algemene begraafplaatsen 2009

In de Nota algemene begraafplaatsen gemeente Dalfsen van augustus 2009 zijn uitgangspunten opgenomen die de basis vormen voor het huidige beleid, het beheer en de exploitatie van de gemeentelijke begraafplaatsen. De aanleiding voor de nota was de behoefte aan eenduidige uitgangspunten voor de drie begraafplaatsen en duidelijkheid over de - dan nog per begraafplaats ongelijke - tarievenstructuur. De relevante uitgangspunten in 2009 zijn hieronder opgenomen. Daarbij is cursief weergegeven wat de stand van zaken in 2024 is.

1. Begraafplaats Nieuwleusen dient in oostelijke richting beperkt te worden uitgebreid zodat meer begraafcapaciteit wordt gerealiseerd.
Deze begraafplaats is in 2018 kleinschalig uitgebreid, maar dan in noordelijke richting. Verder zijn vanaf 2023 de voorbereidingen van start gegaan voor de grootschalige uitbreiding in oostelijke richting. Deze twee uitbreidingen zijn / worden opgehoogd, zodat twee-diep kan worden begraven.
2. Het huidige onderhoudsniveau en de huidige beeldkwaliteit van de begraafplaatsen dienen te worden gehandhaafd.
Het gewenste kwaliteitsniveau van de begraafplaatsen is weergegeven in het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 2022-2026.
3. De regelgeving van 2003, vastgelegd in de Beheersverordening en in de Nadere Regels, dient te worden geactualiseerd.
De Beheersverordening begraafplaatsen Dalfsen is in 2010 geactualiseerd en in 2014 zijn de Nadere Regels geactualiseerd. Aansluitend zijn beide documenten in 2020 geactualiseerd.
4. De Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten dient te worden geactualiseerd om onderscheid te maken in graven voor één persoon en graven voor twee personen en het plaatsen van een grafmonument voortaan onderdeel te laten maken van het grafrecht.
Dit is uitgevoerd.
5. De huidige praktijk van hergebruik van graven met een grafrecht voor onbepaalde tijd op begraafplaats Ruitenborgh dient te worden gehandhaafd.
Dit is nog steeds de staande praktijk, maar er wordt weinig gebruik van gemaakt.

3.3 Gemeentelijke regelgeving

De gemeentelijke regelgeving is vastgelegd in de Beheersverordening begraafplaatsen Dalfsen 2020 (raadsbevoegdheid) en in de daaraan gekoppelde Nadere Regels voor de graven, asbezorging en grafbedekking 2020 (collegebevoegdheid). In de vigerende Beheersverordening is opgenomen dat op de drie gemeentelijke begraafplaatsen grafrechten worden verleend voor de tijd van 30 jaar. Het recht kan door de rechthebbende telkens worden verlengd met een termijn van 10, 15, 20 of 25 jaar. De verordening is geanalyseerd en de resultaten daarvan zijn in bijlage D opgenomen. Geconcludeerd wordt dat de regelgeving dient te worden geactualiseerd en dat daarbij afstemming plaatsvindt met het Omgevingsplan en zo mogelijk met de verwachte nieuwe Wet bestemming lichamen van overledenen. Deze nieuwe wet vervangt dan de huidige Wet op de lijkbezorging.

De gemeente Dalfsen heeft in het verleden grafrechten voor onbepaalde tijd uitgegeven. Er is in het algemeen enig misverstand dat verleende grafrechten voor onbepaalde tijd 'eeuwigdurend' zouden zijn. De wetgever heeft nadrukkelijk te kennen gegeven dat 'altijddurende' graven teveel beslag leggen op de schaarse ruimte in ons land en een belemmering voor de planologische ontwikkeling kunnen vormen. Het wettelijk standpunt is kortgezegd dat, zolang een rechthebbende belangstelling voor zijn graf heeft en hij/ zij voldoet aan een aantal voorwaarden, het grafrecht gewaarborgd is. Wanneer de rechthebbende zijn/ haar verplichtingen structureel niet nakomt, dan kan het college het grafrecht vervallen verklaren. Vervolgens is dat een grondslag om het graf te kunnen ruimen. De voorwaarden voor de rechthebbenden zijn dat hij/zij voorziet in het onderhoud van het graf(bedekking) en dat zijn/ haar actuele contactgegevens bekend zijn in de begraafplaatsadministratie.

Wanneer sprake is van 'kennelijke verwaarlozing' van het graf en de rechthebbende reageert niet op schriftelijke meldingen door de gemeente of op een oproep bij het graf, dan is er blijkbaar geen interesse meer in instandhouding van het graf.

3.4 Overig gemeentelijk beleid

In deze paragraaf is het overige gemeentelijk beleid voor het fysieke domein toegelicht, dat raakvlak heeft met de begraafplaatsen.

IBOR 2022-2026

De gemeente Dalfsen beschikt over een Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 2022-2026, "Buiten Voor Elkaar", voor de kapitaalgoederen die in beheer zijn bij de gemeente. In dit IBOR zijn voor de functiegebieden de ambitie voor de inrichting vastgelegd. De functiegebieden zijn onder meer de dorpscentra, de hoofdinfrastructuur, de woonwijken en de bedrijventerreinen. Voor de gemeentelijke begraafplaatsen is de inrichtingsambitie "hoog". Dit betekent dat de begraafplaatsen voor iedereen in de gemeente van belang zijn. De inrichting is meer bijzonder en opvallend en heeft daarvoor

een passend (iets) hoger onderhoudsniveau. Vanwege het bredere belang van deze gebieden neemt de gemeente hier meer regie. Naast de primaire functie om te kunnen begraven, worden voor het maatschappelijk (mede)gebruik van de begraafplaatsen met name de functies natuur en natuurlijke leefomgeving (natuurlijke ontwikkeling) en een mooie en aantrekkelijke beleving nagestreefd. Hiermee wordt bedoeld dat in rust de graven kunnen worden bezocht, dat er intieme en beschutte plekken zijn en dat de inrichting bijzonder is door hagen, oude bomen en vakken met sierheesters. In het IBOR is het onderhoudsniveau voor de begraafplaatsen ook hoog. Het groen wordt op een A-niveau onderhouden, het meubilair op B-niveau, de reiniging heeft een A/B-kwaliteit en het aanzien van de verhardingen wordt op C-kwaliteit gehouden. Deze onderhoudsniveaus zijn gebaseerd op de beeldsystematiek van de CROW.

Voortvloeiend uit het IBOR is het Meerjaren Onderhoudsprogramma 2025-2023 (MJOP) opgesteld. In het MJOP zijn de korte en lange termijn maatregelen opgenomen voor de instandhouding van een groot aantal gemeentelijke kapitaalgoederen in de openbare ruimte, zoals verhardingen, civiele kunstwerken, groen en riolering. De gemeentelijke begraafplaatsen zijn niet in het MJOP opgenomen.

Cultuurhistorie

In de Beheersverordening is opgenomen dat het college een lijst zal bijhouden van graven die van historische betekenis zijn of waarvan de grafbedekking een opvallende kwaliteit heeft. Het doel van deze lijst is te voorkomen dat het graf (of de grafbedekking) onbedoeld wordt geruimd. Voordat een graf in aanmerking komt om te worden geruimd, wordt getoetst of het op de lijst staat of op de lijst dient te worden bijgeschreven. De gemeenteraad beslist vervolgens over het toch ruimen van graven en het verwijderen van grafbedekkingen die op deze lijst staan. Op dit moment is deze lijst er (nog) niet. Binnen het gemeentelijk erfgoedprogramma wordt voor de volgende jaren een uitbreiding van de erfgoedkaart voorzien. Er vindt daarbinnen een controle plaats van de cultuurhistorische waarden van de objecten, inclusief de begraafplaatsen.

Vastgoed

Het vastgoed op de gemeentelijke begraafplaatsen is opgenomen in het Beheerplan onderhoud gemeentelijke gebouwen 2024–2028 (door de raad vastgesteld op 11 maart 2024). De vastgoedbeheerder van de gemeente beschikt over een Meerjaren onderhoudsplan van het vastgoed op de begraafplaatsen. De gemiddelde geraamde jaarlijkse uitvoeringskosten in de periode 2024 t/m 2033 bedragen circa € 12.000. De kosten worden gedekt uit de begraafplaatsbegroting.

4 Begraafplaats Nieuwleusen

4.1 Beschrijving

Begraafplaats Nieuwleusen, aan de Ds. Smitslaan 16 in Nieuwleusen, is de grootste en meest gebruikte gemeentelijke begraafplaats van Dalfsen. Het oudste deel is in 1889 in gebruik genomen. Nadien is de begraafplaats stapsgewijs enkele malen uitgebreid en zijn er plannen om over enkele jaren verder uit te breiden. Door deze uitbreidingen is de begraafplaats nu feitelijk verdeeld in twee delen: een historisch deel, waar niet meer wordt begraven, en een hedendaags deel. Tegen de begraafplaats aan is een modern particulier uitvaartcentrum gesitueerd. De hoofdingang van de begraafplaats bevindt zich naast het uitvaartcentrum. De begraafplaats en het uitvaartcentrum delen het parkeerterrein bij de ingang.

Historisch deel

Met het historisch deel worden de grafvakken bedoeld die in de periode 1889 tot medio jaren '70 in gebruik zijn genomen. Deze langgereke grafvelden, met de nog aanwezige oorspronkelijke ingang, liggen aan de westzijde van de begraafplaats. Op deze delen wordt nu niet meer begraven. De oorsprong van de begraafplaats begint in 1885, wanneer de gemeente een langgerekt perceel grond aan de Ommerdijk (nu Burg. Backxlaan) koopt. Het perceel is vervolgens opgehoogd door de boeren in de omgeving verplicht te stellen grond aan te leveren. In ruil daarvoor kregen zij het recht om op de begraafplaats te worden begraven. In 1889 is de begraafplaats, toen nog 9.000 m² groot, in gebruik genomen. Ondanks de ophoging zijn er, vanwege de grondwaterstand, altijd alleen maar één-diepe graven uitgegeven. Echtparen die bij elkaar wilden worden begraven zijn daarom naast elkaar begraven, waarbij veelal de man rechts van de vrouw ligt. De graven op dit oudste deel zijn om christelijke reden oost-west georiënteerd. Er zijn graven met een grafrecht voor onbepaalde tijd uitgegeven en waarschijnlijk ook algemene graven. Een deel van de grafstenen is in de loop der tijd verdwenen. De nu nog aanwezige grafstenen hebben een hoogwaardige historische waarde. Er is zelfs nog een beperkt aantal houten grafbedekkingen aanwezig.

In bijlage E is de ligging van deze historische grafvakken zichtbaar gemaakt. Deze oudste delen van de begraafplaats worden nu extensief onderhouden, omdat deze niet meer actief in gebruik zijn. Dit onderhoudsniveau en de fraaie bomen versterken de cultuurhistorische uitstraling.

Besluitvorming gesloten verklaring grafvakken 1A en 1B

Op 4 augustus 1988 heeft het college besloten de oude grafvakken 1A en 1B gesloten te verklaren. Een gesloten verklaring houdt wettelijk in dat op die delen van de begraafplaats vanaf dat moment niet meer mag worden begraven, ook niet in de graven waar daarvoor nog fysieke ruimte is. Op de grafvakken 1A en 1B wordt dan in de praktijk al sinds 1917 niet meer begraven. Op 1A en 1B zijn, voor zover bekend, alleen algemene graven uitgeven. De reden van de geslotenverklaring is nu niet duidelijk. De overweging in het toenmalige collegebesluit beperkt zich tot 'dat het zinvol is' dit deel te sluiten. Het is aannemelijk dat toen tot sluiting is besloten omdat het grafveld al lange tijd niet meer is gebruikt om in te begraven en er daarom wellicht sprake was van verwaarlozing en verval. Bovendien betrof het algemene graven waarvan, waarschijnlijk, in 1988 niet meer bekend was wie daar is begraven. Juridisch beschouwd heeft echter formeel geen besluit tot gesloten verklaring plaatsgevonden. De besluitvorming is namelijk toentertijd niet overeenkomstig de Wet op de lijkbezorging plaatsgevonden. In bijlage E is dit toegelicht.

Het oude deel van begraafplaats Nieuwleusen waarop in de loop der tijd de meeste grafbedekkingen zijn verdwenen.

Uitbreiding jaren '70 en '80

Het middendeel van de huidige begraafplaats is vanaf 1976, achter de aula, uitgebreid. In dat jaar is de urnenmuur gebouwd en in 1987/1988 is deze uitgebreid. In deze periode verleent de gemeente ook alleen nog grafrechten voor onbepaalde tijd. In 1988 besluit het gemeentebestuur om:

1. Voortaan geen liggende stenen meer toe te staan. Er mogen alleen nog kopstenen worden geplaatst.
2. Het nieuwe deel doelmatig in te richten en sober te onderhouden.
3. Een nieuwe berging te bouwen.

Vanaf omstreeks 1992 is de richtlijn dat de graven oostwaarts liggen losgelaten. De graven zijn sindsdien ook in andere windrichtingen beschikbaar gesteld. Dit is efficiënter gebleken en het geeft een meer vrije en afwisselende uitstraling aan de begraafplaats.

Uitbreiding 2018

Omdat één-diep begraven in combinatie met grafrechten voor onbepaalde tijd veel ruimte in beslag neemt, is de begraafplaats in 2018 wederom uitgebreid om te kunnen blijven voorzien in voldoende begraafcapaciteit. Dit deel is opgehoogd, zodat de graven twee-diep kunnen worden uitgegeven. Het eerste graf op dit uitbreidingsdeel grafvak ND is in oktober 2018 uitgegeven. Momenteel worden de voorbereidingen getroffen om het grondwaterregime te optimaliseren.

Geplande uitbreiding 2028

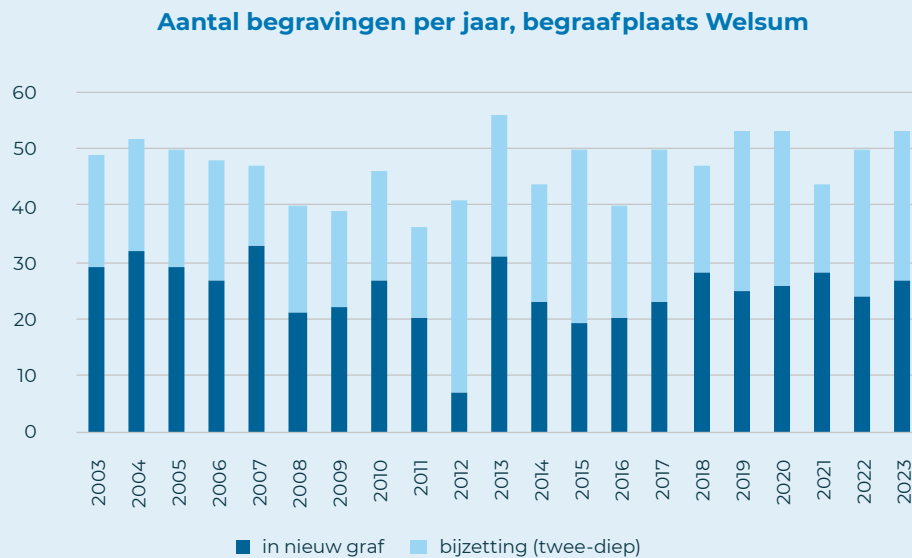
In 2012 is het besluit genomen om de begraafplaats verder, in oostelijke richting, uit te breiden. De grond hiervoor is al in eigendom van de gemeente en de bestemming is al 'begraafplaats'. Het terreindeel moet nog worden opgehoogd, zodat ook daar twee-diep wordt begraven. De ingebruikname van de uitbreiding staat vooralsnog gepland in 2028. Met deze toekomstige uitbreiding wordt voorzien in voldoende begraafcapaciteit voor de inwoners. Bovendien sluit het twee-diep begraven waarschijnlijk beter aan bij de wens van de inwoners.

4.2 Het vastgoed

Op de begraafplaats staat een dienstgebouw uit 2001 voor de beheerder, met onderkomen en opslag. Op de grens van de begraafplaats staat een uitgebreid en modern particulier uitvaartcentrum van Uitvaartverzorging Nieuwleusen BV. Het gebouw is in 1971 gebouwd, in 1986 uitgebreid en in 2019 verbouwd en wederom uitgebreid. De grote aula wordt ook gebruikt voor passende concerten en voor lezingen. Voor het gebruik van de grond (de footprint) is een erfpachtovereenkomst met recht van opstal met de gemeente gesloten. Tegenover de aula bevindt zich de parkeerplaats.

4.3 Het gebruik van begraafplaats Nieuwleusen

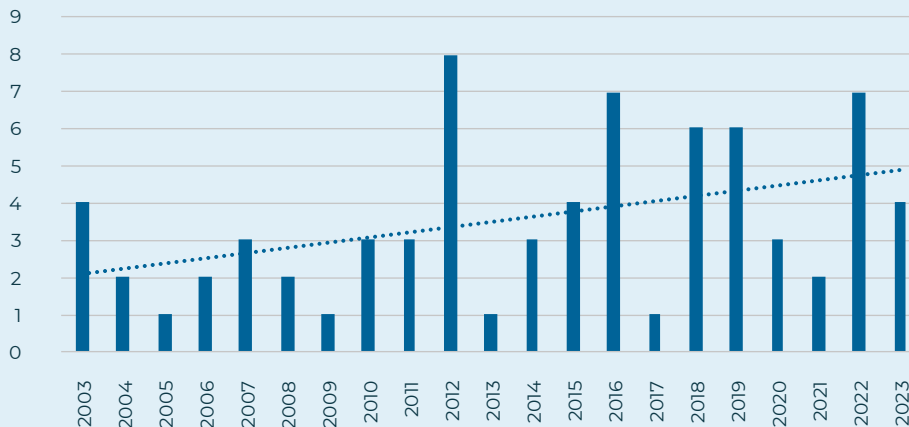
Hieronder is grafisch het jaarlijks aantal begravingen en het aantal as-bezorgingen weergegeven.

Hieruit volgt dat op begraafplaats Nieuwleusen in de periode 2003 t/m 2023:

- Gemiddeld per jaar 70 begravingen plaatsvinden. Dit aantal is redelijk constant.
- Er steeds minder nieuwe graven worden uitgegeven (het jaarlijks gemiddelde is 37 graven).
- Er steeds meer bijzettingen plaatsvinden (het jaarlijks gemiddelde is 33).

Aantal as-bezorgingen per jaar, begraafplaats Welsum

Hieruit volgt dat op begraafplaats Nieuwleusen in de periode 2003 t/m 2023 gemiddeld per jaar zeven as-bestemmingen plaatsvinden. Dit is een laag aantal, maar er is wel sprake van een lichte stijging. De piek van 2021 is waarschijnlijk te verklaren door de COVID-19 maatregelen.

4.4 Begraafcapaciteit

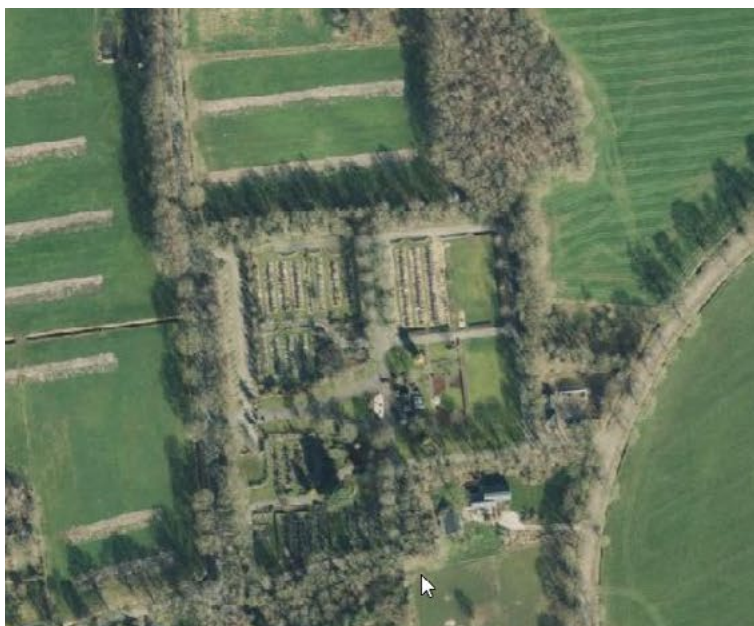
Vanaf 2003 zijn op Nieuwleusen grafrechten voor bepaalde tijd uitgegeven, voor de eerste duur van 30 jaar. Dat betekent dat vanaf 2033 de eerste verlengingen van grafrechten plaatsvinden óf dat graven in aanmerking komen om te worden geruimd (als het grafrecht niet wordt verlengd). Het is de verwachting dat het merendeel van de grafrechten zal worden verlengd (houd rekening met 90%). Er worden daarom tot die tijd geen graven geruimd. Tot die tijd wordt voorzien in voldoende begraafcapaciteit voor nieuwe grafuitgiftes door de uitbreiding van 2018 en de voorgenomen uitbreiding van 2028. Bij deze constatering worden wel de volgende opmerkingen c.q. kanttekeningen geplaatst:

- Er is nu administratief geen zicht op het aantal nog uit te geven, niet eerder gebruikte, graven op de uitbreidingsdelen van 2018 en 2028.
- De oudste delen van de begraafplaats, de grafvakken 1, 2 en 3, worden nu niet meer gebruikt om in te begraven. Dit is een beleidskeuze geweest (meer hierover in de mogelijke scenario's voor deze begraafplaats).

5 Begraafplaats Welsum

5.1 Beschrijving

Deze gemeentelijke begraafplaats aan de Oosterdalfsersteeg (ongenummerd) in Dalfsen, op de grens van de bebouwde kom van het buurtschap Welsum, is in 1977 in gebruik genomen en in 1995 of 1996 uitgebreid. De begraafplaats heeft een totale oppervlakte van 32.000 m². De totale grafcapaciteit bedraagt 2.132 grondgraven (al dan niet in gebruik), waarin twee-diep kan worden begraven. Op deze begraafplaats zijn en worden alleen graven uitgegeven met een grafrecht voor bepaalde tijd (30 jaar). Dit grafrecht kan door de rechthebbende telkens worden verlengd. Dit betekent dat vanaf 2008 de eerste verlengingen van grafrechten hebben plaatsgevonden, dan wel dat de eerste graven (waarvan het grafrecht niet is verlengd) geruimd hadden kunnen worden. Er zijn echter tot op heden geen graven ondergronds geruimd om deze opnieuw, aan een andere rechthebbende, te kunnen uitgeven. De begraafplaats heeft in de wintertijd incidenteel hinder van een fluctuerende hoge grondwaterstand. Er kan dan nog wel twee-diep worden begraven. Omdat geen sprake is van een structurele situatie, is het niet noodzakelijk om technische maatregelen te treffen.

Begraafplaats Welsum in ruimtelijk perspectief

5.2 Het vastgoed op de begraafplaats

Op de begraafplaats staan drie gebouwen: een gebouw met een columbarium, een dienstgebouw voor de medewerkers en een stallingruimte voor materieel en materiaal.

Het columbarium

In het midden van de begraafplaats staat een prominent wit gebouw, met vanaf de parkeerplaats een ruim opgezette toegangsweg. Dit is de in 1979 gebouwde condoleanceruimte met openbaar toilet. In april 1995 is het gebouw in gebruik genomen als columbarium (een overdekte bovengrondse bewaarplaats voor urnen). Deze ombouw is gerealiseerd omdat de toenmalige urnenmuur op de begraafplaats weinig werd gebruikt en er behoefte was aan een alternatief. Ook werd de condoleanceruimte toen erg weinig gebruikt. Daarop is besloten het gebouw in gebruik te nemen als columbarium en de toenmalige urnenmuur af te breken. De urnen daarin zijn verplaatst naar dit columbarium. Er worden momenteel enkele tientallen urnen in het columbarium bewaard, met een grafrecht voor de duur van 30 jaar. Deze grafrechten kunnen telkens door de rechthebbende worden verlengd. Het gebouw kampt al lange tijd met een aantal technische gebreken, zoals lekkage. De lekkage aan het dak is in 2023 hersteld, maar het gebouw blijft technische tekortkomingen houden.

De voormalige condoleanceruimte, nu in gebruik als columbarium, staat op een prominente plek van de begraafplaats.

De inpandige urnenmuur (columbarium).

Dienstgebouw en stallingsruimte

Bij de achteringang van de begraafplaats, aan de Welsummerweg 53, staat het dienstgebouw uit 1977. Het gebouw functioneert als personeelsonderkomen met kantoortje. Net als het columbarium kampt het met de nodige gebreken; het is gedateerd, er is geen douche, de dakplaten zijn asbesthoudend en het is niet geïsoleerd. Naast het dienstgebouw bevindt zich de stallingsruimte voor de werktuigen. De stallingsruimte, uit 2006, heeft onvoldoende draagkracht voor zonnepanelen en is naar huidige maatstaven te klein.

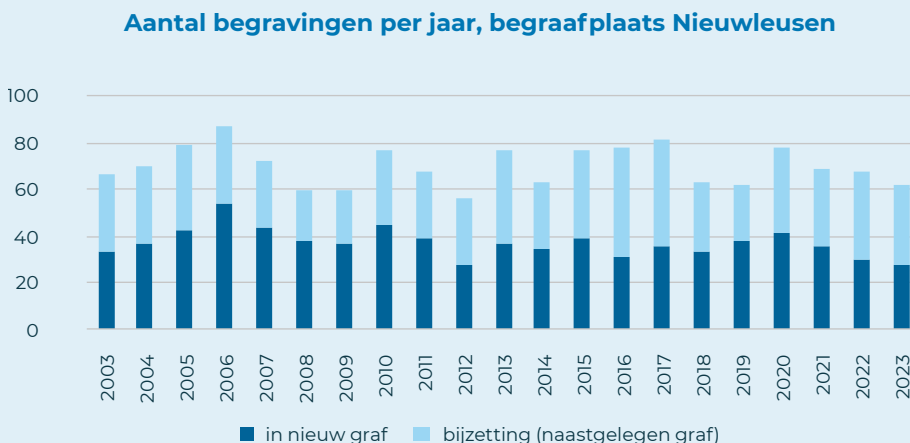
Constateringen

Voor de drie gebouwen op begraafplaats Welsum zijn er vanaf 2017 ideeën voor nieuwbouw of verbouw. Deze hebben (nog) niet tot besluitvorming geleid, terwijl daar – gelet op de gebreken en de maatschappelijke verwachtingen – wel urgentie toe bestaat.

5.3 Gebruik van de begraafplaats

Begravingen

Hieronder is het jaarlijks aantal begravingen op begraafplaats Welsum weergegeven.

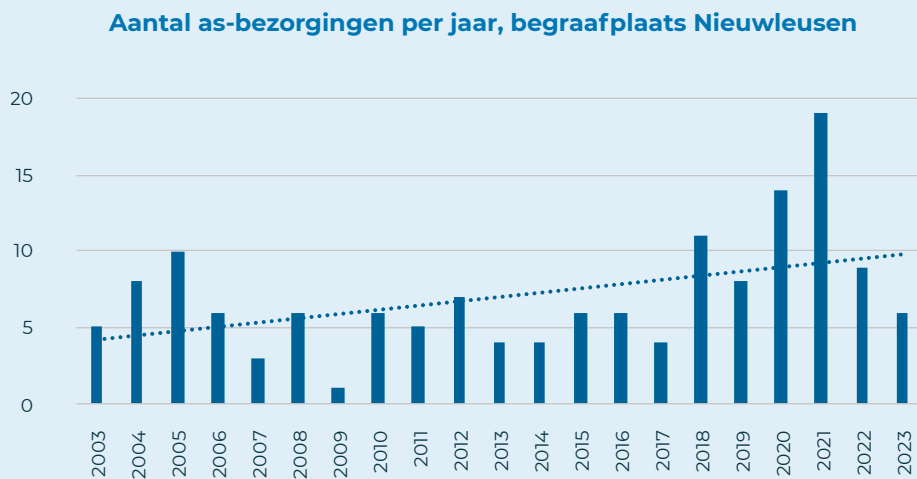

Hieruit volgt dat op begraafplaats Welsum in de periode 2003 t/m 2023:

- Gemiddeld per jaar 47 begravingen plaatsvinden. Er is sprake van een lichte stijging.
- Er een lichte daling is in de uitgifte van nieuwe graven. Het jaarlijks gemiddelde is 25 graven.
- Er steeds meer bijzettingen plaatsvinden. Het jaarlijks gemiddelde is 22 bijzettingen.

As-bezorgingen

Hieronder is het jaarlijks aantal as-bezorgingen weergegeven.

Hieruit volgt dat op begraafplaats Welsum in de periode 2003 t/m 2023 gemiddeld per jaar 3 as-bezorgingen plaatsvinden. Er is daarbij sprake van een lichte stijging.

5.4 Begraafcapaciteit

Op begraafplaats Welsum zijn vanaf 1978 alleen grafrechten voor de duur van 30 jaar uitgegeven. Deze grafrechten kunnen door de rechthebbende telkens worden verlengd. Wanneer hij/ zij dat niet doet, dan is het grafrecht komen te vervallen en kan het graf worden geruimd. De ruimte kan dan opnieuw worden uitgegeven, aan een nieuwe rechthebbende. Op deze wijze ontstaat een 'circulatiesysteem' van opnieuw uit te geven graven. In Nederland wordt gemiddeld een graf met grafrechten voor bepaalde tijd 40 jaar in stand gehouden³. Het genoemde circulatiesysteem van te ruimen en opnieuw uit te geven graven is daarmee voor begraafplaats Welsum in beginsel vanaf 2018 al in gang gezet. Omdat er bovendien nog niet in gebruik genomen grafvelden zijn, beschikt de begraafplaats over voldoende begraafcapaciteit. Dit is een bevestiging van de conclusie in het onderzoek van 2009⁴ dat Welsum dan nog voldoende begraafcapaciteit heeft tot 2034. Bij deze constatering worden wel de volgende opmerkingen geplaatst:

- Er is nu administratief geen zicht op het aantal nog uit te geven, niet eerder gebruikte, graven op de uitbreidingsdelen van 1995/1996.
- Er worden nu (nog) geen graven geruimd. Er zullen, op aangeven van de beheerder, alleen volledige gravenrijen worden geruimd. Hierdoor ontstaat dan namelijk de mogelijkheid om de nieuwe graven ruimer op te zetten. Dit gaat dan wel ten koste van de capaciteit.
- Bij de eventuele verwijdering van het columbarium kan op deze plaats fors meer grafruimte worden gecreëerd.

³ Op de Nederlandse gemeentelijke begraafplaatsen is het meest gangbaar dat grafrechten voor 20 jaar worden uitgegeven. Deze worden gemiddeld beschouwd door de (opvolgende) rechthebbende tweemaal met tien jaar verlengd. Een graf met een grafrecht voor bepaalde tijd heeft daarmee in Nederland een gemiddelde bestaansduur van 40 jaar.

⁴ Behoeft- en capaciteitsbepaling, Genius Loci, 12 maart 2009.

6 Begraafplaats Ruitenborgh

6.1 Beschrijving

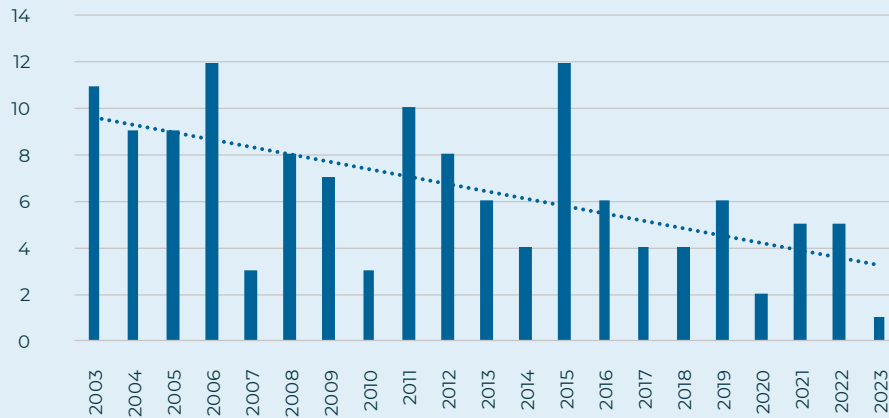
Deze oude begraafplaats aan de Ruitenborgstraat in Dalfsen is in 1829 aangelegd⁵ en in 1918 uitgebreid. De begraafplaats heeft nu de status van gemeentelijk monument. De oppervlakte bedraagt 9.340 m². Alle grondgraven op deze begraafplaats zijn twee-diep en met een grafrecht voor onbepaalde tijd. Er is een fraaie familiegrafkelder van het adellijk geslacht Van Dedem, een historisch toegangshek, een aantal oorlogsgraven en een aantal aan de Tweede Wereldoorlog gerelateerde herdenkingsmonumenten. Jaarlijks vindt op deze begraafplaats de dodenherdenking en de Indiëherdenking plaats. De poort van de hoofdingang en de daarnaast staande opslagruimte zijn in 2024 opgeknapt. Het onderhoudsniveau is zeer extensief, vooral op het oudste deel. Er is daardoor nu risico op (beginnende) verwaarlozing van de graven en het groen. Op het overige deel van de begraafplaats zijn de graven en het groen in redelijke staat, maar is de ondergrens daarvoor wel bereikt.

6.2 Gebruik van de begraafplaats

Uit de gemeentelijke regelgeving was het lange tijd niet duidelijk op te maken of er graven op Ruitenborgh konden worden uitgegeven. In de Beheersverordening 2003 is opgenomen dat op Ruitenborgh geen graven (meer) worden uitgegeven en evenmin is het mogelijk op deze begraafplaats as te (doen) verstrooien. Vanuit de Beheersverordening 2010 kon het weer wel en ook in de huidige Beheersverordening (van 2020) kan het - in theorie - nog steeds. In de praktijk wordt hier echter geen gebruik van gemaakt, omdat Ruitenborgh vol is. Er wordt incidenteel alleen nog in bestaande graven met een grafrecht én met fysieke ruimte daarvoor begraven. Er vinden geen as-bijzettingen plaats. Deze begraafplaats speelt daarom geen rol van betekenis in de (beschikbare) gemeentelijke begraafcapaciteit. Het jaarlijks aantal bijzettingen is hieronder grafisch weergegeven.

⁵ Bij Koninklijk Besluit is het vanaf 1 januari 1829 niet meer toegestaan in (en rondom) kerken te begraven. Gemeenten met meer dan duizend inwoners moesten daarop voorzien in nieuwe begraafplaatsen, buiten de bebouwde kom.

Aantal begravingen (bijzettingen) per jaar, begraafplaats Ruitenborgh

Hieruit volgt dat op begraafplaats Ruitenborgh in de periode 2003 t/m 2023 sprake is van een dalende hoeveelheid begravingen. Onder gelijkblijvende omstandigheden zal er in de nabije toekomst niet of slechts incidenteel nog kunnen worden begraven.

Begraafplaats Ruitenborgh vanaf de openbare weg.

7 De overige begraafplaatsen

7.1 De gesloten gemeentelijke begraafplaats Palthebos

De oude gemeentelijke begraafplaats Palthebos in Nieuwleusen is in 1829 in gebruik genomen en op 20 oktober 1943 gesloten verklaard. Op dat moment werd van de begraafplaats al geen gebruik meer gemaakt. De begraafplaats is aangewezen als gemeentelijk monument en er zijn nu nog circa 100 stenen grafbedekkingen aanwezig⁶. De begraafplaats kenmerkt zich verder door de fraaie bomen. In de knekelput op de begraafplaats bevinden zich (ook) de overblijfselen van de ooit geruimde kerkelijke begraafplaats in Nieuwleusen. De begraafplaats wordt door de gemeente extensief onderhouden als openbaar groen. De Historische vereniging *Nijluisn van vroger* (dat ook het naastgelegen museum Palthehof exploiteert), onderhoudt de paden. De vereniging voelt zich nauw betrokken bij de oude begraafplaats.

7.2 De bijzondere begraafplaatsen

De term 'bijzondere' wordt in de Wet op de lijkbezorging gebruikt voor particuliere, meestal kerkelijke, begraafplaatsen. De wet maakt het van oudsher mogelijk dat particulieren een eigen begraafplaats kunnen hebben. Het begrip 'algemene' begraafplaats heeft geen wettelijke of juridische betekenis en wordt doorgaans gebruikt om aan te geven dat de begraafplaats geen specifieke doelgroep heeft. De gemeente heeft geen bemoeienis met het beleid of de gebruiksmogelijkheden van bijzondere begraafplaatsen. Maar een bijzondere begraafplaats draagt maatschappelijk wel bij aan de wettelijke zorgplicht van de gemeente dat structureel wordt voorzien in voldoende begraafcapaciteit voor haar inwoners. Het is in Nederland in theorie dus mogelijk dat er in een gemeente geen gemeentelijke begraafplaats is, maar wel een of meerdere bijzondere begraafplaatsen waarmee door de gemeente afspraken zijn gemaakt over het medegebruik.

⁶ De gegevens van deze graven staan opgeslagen in de Beeldbank Graven (www.Beeldbanknieuwleusen.nl). Dit geldt ook voor de historische graven op begraafplaats Nieuwleusen.

Er zijn vier actieve bijzondere begraafplaatsen in de gemeente Dalfsen. Daarnaast is er een kleine, oude, Joodse begraafplaats in Dalfsen. Hierop wordt niet meer (of hoogstens zeer incidenteel) begraven. Voor een gemeente met nog geen 30.000 inwoners en minder dan 300 overlijdensgevallen per jaar is zes actieve begraafplaatsen (de twee gemeentelijke en de vier bijzondere) relatief veel. Dit aantal is echter te verklaren door de gemeentelijke samenvoeging in 2001, de uitgestrektheid van de gemeente en de invloed van de katholieke kerk die eigen begraafplaatsen heeft. Hieronder zijn de bijzondere begraafplaatsen in de gemeente beschreven.

1. Algemene begraafplaats Lemelerveld, aan Nieuwstraat 17K in Lemelerveld

Deze begraafplaats uit het begin van de vorige eeuw is nu in eigendom en beheer van Stichting Begraafplaats Lemelerveld. De begraafplaats is opgericht vanuit de lokale begrafenisvereniging, waarschijnlijk als hervormde tegenhanger van de katholieke begraafplaats in Lemelerveld. In tegenstelling tot kerkelijke begraafplaatsen, komt het in Nederland niet veel voor dat een stichting (of vereniging) een eigen begraafplaats heeft. De graven zijn vanwege de grondwaterstand één-diep. Er vinden gemiddeld negen begravingen per jaar plaats. Dit zijn dan om bovengenoemde redenen vooral niet-katholieken. Er zijn nu ongeveer 900 volle graven. Er worden al decennia lang geen graven geruimd. De stichting geeft grafrechten uit voor de duur van 30 jaar, maar omdat er niet wordt geruimd worden de grafrechten ook niet verlengd. De stichting is in de gelegenheid om de begraafplaats uit te breiden. De grond hiervoor is al in eigendom van de stichting, maar is nu nog in gebruik door paardensportvereniging Lemelerveld.

2. De Rooms Katholieke begraafplaats aan de Posthoornweg 5 in Lemelerveld

Deze begraafplaats achter de katholieke kerk is waarschijnlijk kort na 1874 gerealiseerd, het jaar waarin de parochie in Lemelerveld is opgericht. Alleen leden van de parochie mogen op deze begraafplaats worden begraven. De graven worden twee-diep uitgegeven en met een grafrecht voor bepaalde tijd. Er wordt nu gemiddeld zes keer per jaar begraven en zes keer per jaar as bezorgd. De hoeveelheid uitvaarten is sinds 2010 afgenomen en de laatste vier tot vijf jaar zelfs fors. Dit komt door de grote toename crematies. Omstreeks 2000 is de begraafplaats uitgebreid. Dit uitbreidingsdeel is niet in gebruik genomen en is mogelijk zelfs overbodig. Er is meer dan voldoende capaciteit, ook omdat 2018 graven worden geruimd (ook ondergronds). Jaarlijks verlengt 20% van de rechthebbenden het grafrecht niet. De inrichting van de begraafplaats is sober en het onderhoudsniveau is hoog. Er is weinig groen en geen gras. De begraafplaats bevat een fraai kapelletje, een strooiveld en zes urnenmuren met een totale capaciteit van 60 nissen. Begin 2024 zijn daarvan 33 nissen in gebruik en 27 leeg.

3. De Rooms Katholieke begraafplaats aan de Wilhelminastraat in Dalfsen

De begraafplaats is waarschijnlijk omstreeks 1855 gerealiseerd. De graven zijn twee-diep en er wordt nu gemiddeld 6 tot 8 keer per jaar begraven. Dit is minder dan ongeveer 20 jaar geleden. De graven worden uitgegeven met een recht voor 20 jaar, dat telkens kan worden verlengd. Omdat tijdig wordt geruimd is er voldoende capaciteit. De begraafplaats was tot enige jaren terug heel sober, maar is recent grootschalig gerenoveerd. Er is een nieuwe urnentuin, de urnenmuur is uitgebreid, er is een strooiveld, het toegangspad is vervangen en het kapelletje is ook net nieuw. Het onderhoudsniveau is hoog.

4. De Rooms Katholieke begraafplaats in de kern Hoonhorst

Deze begraafplaats is uit 1821. Het was de eerste katholieke begraafplaats in de regio. Het oudste nog aanwezige graf is uit 1898. Achterop de begraafplaats staat nog het oorspronkelijke baarhuisje. Het onderhoudsniveau van de begraafplaats is hoog, waardoor het niet zo oud oogt als het daadwerkelijk is. Er wordt gemiddeld vijf keer per jaar begraven. Dit is minder dan enkele jaren geleden, toen was het ongeveer acht keer per jaar. Dit is het gevolg van de toegenomen behoefte om te worden gecremeerd. Alleen leden van de kerk worden hier begraven. Omdat er tijdig wordt geruimd is er nog voldoende capaciteit.

5. De Joodse begraafplaats aan de Gerner Es in Dalfsen

Deze kleine historische begraafplaats ligt ingeklemd tussen een sportveld, een woning, een fietspad en openbaar groen. Er staan nog 16 grafstenen en de begraafplaats is aangewezen als gemeentelijk monument. Voor zover bekend was de laatste begraafing in 1995. Het basale onderhoud wordt uitgevoerd door de gemeente. Dit is in Nederland een redelijk gangbare afspraak tussen gemeenten en de eigenaar van (oude) Joodse begraafplaatsen.

6. Dierenbegraafplaats Vennenberg in Dalfsen

Op deze dierenbegraafplaats, die in 1992 in gebruik is genomen, is er sinds 2008 ook de gelegenheid tot het plaatsen of uitstrooien van (menselijke) as. Momenteel zijn er circa 2.000 dierengraven uitgegeven en de dierenbegraafplaats heeft daarmee een bovenlokale functie. Twee tot drie keer per week wordt er een huisdier begraven en circa één keer per jaar wordt, met schriftelijke toestemming van de gemeente Dalfsen, de as van een gecremeerd mens bezorgd. Dit kan in een urnengraf of de menselijke as kan worden verstrooid op het strooiveld.

Graf met huisdieren en de as van 'het baasje'.

7. Grafkelder buitenplaats Rechteren

Op het landgoed van buitenplaats Rechteren (bij Rechterensedijk 3 in Dalfsen) bevindt zich een natuurstenen familiegrafkelder uit 1875. Deze is heeft een rijksmonumentaal beschermde status, vanwege de ouderdom en de vormgeving.

8 Resultaten

vraaggesprekken

In de periode september – oktober 2024 zijn vraaggesprekken gevoerd met de externe stakeholders in de gemeente (zie bijlage B). Hieronder zijn de belangrijkste punten daaruit samengevat weergegeven.

- Het jaarlijkse aantal begravingen op de vier actieve bijzondere begraafplaatsen in de gemeente is momenteel circa 27 (ter vergelijking: in 2023 zijn op de drie gemeentelijke begraafplaatsen samen 116 begravingen uitgevoerd).
- Er is op de bijzondere begraafplaatsen in de gemeente nu en in de nabije toekomst geen capaciteitstekort om te begraven.
- Er is tussen de bijzondere begraafplaatsen in de gemeente weinig tot geen onderlinge samenwerking of afstemming. Vanuit de historie zijn de organisaties gewend om zelfstandig te werken. Er is wel de behoefte om op operationeel vlak incidenteel samen te werken, bijvoorbeeld bij het grafdelven op een piekmoment.
- Men is tevreden over de gemeentelijke begraafplaatsen Welsum en Nieuwleusen. Begraafplaats Ruitenborgh staat niet onder de aandacht, maar men vindt het wel verstandig dat de gemeente een keuze maakt voor de toekomst.
- Er is bij een aantal partijen enige zorg over de opvolging van het eigen bestuur.

De verdere specifieke meegegeven aandachtspunten, zoals enkele verbeterpunten op de gemeentelijke begraafplaatsen, zijn elders in dit rapport verwerkt.

De belangrijkste bevinding hieruit is het ontbreken van een gemeenschappelijk overleg. De gemeente en de hierboven gesproken externe stakeholders werken in hetzelfde werkveld van lijkbezorging en dienen allen dezelfde lokale gemeenschap. Er is daarin in beginsel een gezamenlijk maatschappelijk belang. Het is daarom raadzaam dat er een structuur van gezamenlijk overleg wordt gevoerd, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Hieruit ontstaat dan interactie en uitwisseling van kennis en denkbeelden binnen de lokale brede maatschappelijke dienstverlening van lijkbezorging. Bovendien kan dan voor de bijzondere begraafplaatsen op operationeel niveau afstemming en back up worden georganiseerd. Voor de gemeente volgt hieruit grip en invulling van de maatschappelijke behoeften en kan er tijdig worden geanticipeerd op veranderingen bij de externe partners.

9 Financiën

In dit hoofdstuk staat informatie over de financiën van de begraafplaatsen. In de gemeentelijke begroting vallen de begraafplaatsen vanaf 2025 onder programma 1, Wonen.

9.1 Resultaten

De financiële resultaten van de exploitatie van de drie gemeentelijke begraafplaatsen samen in de afgelopen vijf jaren zijn hieronder weergegeven.

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten:	€ 281.000	€ 314.117	€ 310.480	€ 342.521	€ 310.394
Baten:	€ 241.000	€ 314.514	€ 291.000	€ 263.591	€ 296.169
Dekking:	86%	100%	94%	77%	95%

Onderdelen van de lasten zijn de (niet compensabele) BTW van 21% en de toegerekende interne overhead van 12%. Ondanks deze kostenverhogende onderdelen bedraagt de gemiddelde dekkingsgraad in de afgelopen vijf jaren 90%. Dit wordt, in vergelijking met andere gemeenten in Nederland én in vergelijking met de resultaten in de voorafgaande jaren in Dalfsen, als hoog beschouwd. De gemeente Dalfsen heeft geen reserve begraafplaatsen. Dat betekent dat de tekorten en de overschotten worden verrekend met de algemene middelen.

9.2 Budgethouderschap

Voor de begraafplaatsen zijn er binnen de gemeentelijke organisatie momenteel twee budgethouders. De uitgaven en de personeelslasten zijn ondergebracht bij team Dagelijks Beheer van Openbare Ruimte en de inkomsten (uit begraven en grafrechten) zijn ondergebracht bij de begraafplaatsadministratie van Publieksdienstverlening. Dit betekent dat in de begroting geen directe koppeling zichtbaar is tussen uitgaven en inkomsten.

9.3 Tarieven

De baten bestaan uit tarieven voor begraven en grafrechten. Deze worden elk jaar door de gemeenteraad vastgesteld. Er is een benchmark uitgevoerd naar de begraaf tarieven 2024 van gemeente Dalfsen. De benchmark is uitgevoerd bij de buurgemeenten, bij de bijzondere begraafplaatsen in de gemeente Dalfsen en bij een aantal gemeenten in Nederland die (bijna) evenveel inwoners als gemeente Dalfsen hebben. Dit geeft indicatief een goed vergelijkingsbeeld van de hoogte van de tarieven bij gemeente Dalfsen. De volledige resultaten zijn opgenomen in bijlage F. De conclusie uit deze tarievenvergelijkingen is dat:

- De begraaf tarieven van gemeente Dalfsen het laagst van de regio gemeenten zijn. De tarieven van gemeente Dalfsen zijn 33% lager dan het gemiddelde bij de buurgemeenten.
- De begraaf tarieven van de gemeente Dalfsen (in 2024) hoger zijn dan die van de bijzondere begraafplaatsen in de gemeente (in 2023). Dit is grotendeels te verklaren doordat de houders van de bijzondere begraafplaatsen gebruik maken van de inzet van vrijwilligers en veel lagere overheadkosten hebben.
- De begraaf tarieven van de gemeente Dalfsen laag zijn in vergelijking met de tarieven van de gemeenten in Nederland met ongeveer hetzelfde aantal inwoners.

10 Visie en strategie

Het is raadzaam dat de gemeente een visie voor haar begraafplaatsen heeft. De visie vormt het kader voor de (gewenste) maatschappelijke betekenis van de gemeentelijke begraafplaatsen. De visie is hieronder in een drietal punten kort en bondig weergegeven. Per visie-onderdeel is een aantal beleidsuitgangspunten geformuleerd. Deze vormen de strategie hoe de visie wordt gerealiseerd.

1. De gemeentelijke begraafplaatsen voorzien in voldoende capaciteit voor onze inwoners om er te kunnen worden begraven of de as te kunnen plaatsen.

- o Begraafplaatsen zijn kern-overstijgende voorzieningen en daarom is er niet in iedere kern een gemeentelijke begraafplaats. In de grootste kernen, Dalfsen en Nieuwleusen, zijn wel gemeentelijke begraafplaatsen.
- o Grond is schaars en daarom vinden er in beginsel geen nieuwe uitbreidingen van het begraafplaatsenareaal plaats.
- o De begraafplaatsengrond wordt optimaal en toekomstbestendig ingericht en gebruikt.
- o Graven waar aantoonbaar geen belangstelling meer voor is worden geruimd.
- o Om goed zicht te houden op het voorzieningenniveau en de beschikbare begraafcapaciteit voor onze inwoners, overlegt de gemeente hierover met de houders van de bijzondere begraafplaatsen en met de overige dienstverleners lijkbezorging in onze gemeente.

2. De gemeentelijke begraafplaatsen zijn aantrekkelijk ingericht en beheerd en nodigen daarmee ook uit voor niet-funerair medegebruik.

- o De begraafplaatsen hebben aantrekkelijke nevenfuncties, zoals de beleving van cultureel erfgoed, een bijdrage aan de biodiversiteit én de invulling aan de sociaal-maatschappelijke behoefte aan zingeving en rust.
- o Het beheer van de begraafplaatsen is mede afgestemd op deze nevenfuncties, waardoor gerichte diversiteit in onderhoudsinspanning mogelijk is.
- o De aangewezen cultuurhistorisch waardevolle graven worden beschermd.
- o Over de nevenfuncties en het medegebruik wordt actief gecommuniceerd naar de inwoners.

3. Het serviceniveau aan de gebruikers van de gemeentelijke begraafplaatsen is hoog.

- o Het aanbod aan type graven, type grafrechten en het openbaar toegankelijke vastgoed op de begraafplaats is afgestemd op de maatschappelijke behoeften.
- o De tarieven zijn transparant opgebouwd.
- o De begraafplaatsadministratie is actueel en accuraat.
- o De regelgeving is actueel, helder en eenvoudig digitaal te raadplegen.
- o De gemeentelijke communicatie is actief en de informatie is veelzijdig.

11 Mogelijke scenario's

Op grond van de constatering in de voorafgaande hoofdstukken zijn hieronder per begraafplaats op hoofdlijnen de mogelijke scenario's voor de lange termijn benoemd.

11.1 Nieuwleusen

De kenmerken

Enkele belangrijke kenmerken van begraafplaats Nieuwleusen zijn:

- Deze begraafplaats wordt het meest gebruikt in de gemeente. Er is doorlopend aandacht en zorg voor voldoende begraafcapaciteit. Dit heeft twee oorzaken. Er is onduidelijkheid over de mogelijkheid om graven met grafrechten voor onbepaalde tijd (uitgegeven voor 2000) te kunnen ruimen. Daarnaast heeft de begraafplaats een structurele hoge grondwaterstand, waardoor tot voor kort maar één-diep is begraven. De benodigde begraafcapaciteit wordt telkens gerealiseerd door de begraafplaats uit te breiden.
- De begraafplaats is in de praktijk ruimtelijk opgesplitst in twee delen:
 - o Een intensief gebruikt deel met een hoog onderhoudsniveau en met een divers aanbod aan mogelijkheden om te begraven en om as te plaatsen.
 - o Een niet meer in gebruik historisch deel met gedeeltelijke bovengrondse leegstand, waar weer begraafcapaciteit is te realiseren. Het beheer is hier extensief. Dit deel heeft waardevol funerair erfgoed, in combinatie met zeer fraaie oude bomen. Bezoekers worden echter niet verleid dit historische deel te bezoeken.

De scenario's voor de oudste delen

Voor de oudste delen van de begraafplaats, de delen waar niet meer wordt begraven, zijn er de volgende scenario's:

1. Huidige situatie handhaven.

Naar verwachting wordt de begraafplaats in 2028 uitgebreid. Omdat er daardoor geen noodzaak is de capaciteit verder uit te breiden en om de kosten laag te houden, kan de huidige situatie op de oudste delen in stand worden gehouden. Wel is het mogelijk dat binnen dit scenario de cultuurhistorische uitstraling wordt versterkt en beschermd. Dit scenario kent verder geen ambitie en er wordt geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een breder aanbod aan begraafmogelijkheden aan te bieden. Er is daarmee de blijvende situatie van (bovengrondse) leegstand van grond met de bestemming begraafplaats.

2. Uitdoven en opheffen.

Binnen dit scenario wordt het onderhoud op de oudste delen verder versoerd tot een acceptabel minimum. Voorkomen moet worden dat bezoekers fysieke risico's lopen. Op de korte termijn wordt het terrein daardoor een ruigte. Per slot van rekening wordt er op de oudste delen niet meer begraven. Er is ook geen concreet tekort aan begraafcapaciteit, omdat de begraafplaats omstreeks 2028 in oostelijke richting verder uitbreidt. Op de lange termijn kan dit deel van de begraafplaats dan eventueel worden opgeheven en de bestemming worden gewijzigd. Het ligt nu voor de hand dat binnen de eventuele toekomstige bestemming de focus ligt op het behoud van de cultuurhistorische groene uitstraling.

3. Weer beperkt graven uitgeven mét optimaal behoud van cultuurhistorie en groen.

In dit scenario worden op de daarvoor geschikte terreindelen weer één-diepe graven uitgegeven, in combinatie met het versterken en beschermen van de bovengrondse cultuurhistorische en ecologische waarden. De dan weer uit te geven graven geven invulling aan de maatschappelijke behoefte aan 'natuurlijk begraven' zoals op een natuurbegraafplaats). Door deze combinatie van functies wordt het terrein weer duurzaam en actief in gebruik genomen. Er zal voorafgaand wel een zorgvuldige gedeeltelijke ruimingsprocedure moeten worden doorlopen.

4. Weer volop graven uitgeven, met beperkt aandacht voor de cultuurhistorie.

In dit scenario worden graven met vervallen grafrechten geruimd, behoudens de meest waardevolle cultuurhistorische graven. Op de vrijkomende terreindelen kunnen dan weer één-diepe graven worden uitgegeven, met aandacht voor de te beschermen bomen. Dit draagt optimaal bij aan de begraafcapaciteit en het geeft een efficiëntere invulling van de bestemming. Er zal voorafgaand wel een zorgvuldige ruimingsprocedure moeten worden doorlopen.

Het advies

Aanbevolen wordt om voor begraafplaats Nieuwleusen scenario 3 uit te werken. Dit is het scenario waarbij een plan wordt opgesteld om op de oude grafvelden weer beperkt graven uit te geven mét optimaal behoud van cultuurhistorie en het groen. Deze graven krijgen dan vanwege de historische omgeving en de fraaie bomen een specifiek karakter. Dit karakter wijkt af van het meer hedendaagse deel en het toekomstige uitbreidingsdeel, waar reguliere graven worden uitgegeven.

De argumenten hiervoor zijn:

- Er wordt invulling gegeven aan duurzaam grondgebruik. De grond heeft de bestemming begraafplaats en daar wordt (weer) actief gebruik van gemaakt. Het aantal uit te geven graven is weliswaar beperkt, doordat ook de funeraire cultuurhistorische waarde én de ecologische waarde (denk aan de waardevolle bomen) worden beschermd en versterkt.
- Het terrein, met de gecombineerde functies van groen en erfgoed, leent zich goed om invulling te geven aan de toenemende maatschappelijke behoefte om in een natuurlijke omgeving te worden begraven. In ogenschouw dient te worden genomen dat het relatieve gebruik van de begraafplaats nu afneemt.
- Er wordt hiermee voorzien in een breder 'begraafaanbod', met meer diversiteit in type graven op zowel het hedendaagse (en nog uit te breiden) deel van de begraafplaats als het historische deel.

Er is ook een aantal kanttekeningen en nog te nemen stappen om uitvoering te kunnen geven aan dit scenario. Deze zijn:

- Het weer actief in gebruik nemen van de historische delen is niet ingegeven door een verwacht capaciteitstekort. De vereiste begraafcapaciteit wordt vooral gerealiseerd door de (toekomstige) uitbreidingen.
- Er dient bestuurlijke helderheid te komen over het (beoogde) gesloten verklaren in 1988 van twee grafvelden binnen dit historische deel.
- Het historische deelgebied is cultuurhistorisch, ecologisch en bodem-technisch kwetsbaar en beperkt bruikbaar. Dit vereist een zorgvuldige uitwerking in de planvorming:
 - o Er dient inzichtelijk te worden gemaakt welke historische graven behouden moeten blijven. Dit betekent dat daarvoor eerst criteria moeten worden vastgesteld en vervolgens elk graf daarop moet worden getoetst. Het resultaat is een lijst met te behouden graven en een lijst met in beginsel te ruimen graven.
 - o Er moet aansluitend worden vastgesteld, en daarvoor middelen beschikbaar worden gesteld, wie de te behouden graven gaat beheren. Dit zullen naar alle waarschijnlijk allemaal graven zijn zonder rechthebbende. Het is dan voor de hand liggend dat de gemeente het beheer op zich neemt. Mogelijk kan het (grotendeels) worden uitbesteed aan een werkgroep of stichting.

- o Er dient in lijn met de wet een zorgvuldige procedure te worden opgesteld en uitgevoerd om graven te ruimen. Het ruimen van een graf gebeurt in twee aparte stappen: bovengronds ruimen (grafbedekking afvoeren) en ondergronds ruimen (graf leeg maken). Een particulier graf kan alleen worden geruimd als er daarop geen grafrecht meer rust. Hier dient administratief onderzoek naar te worden gedaan. De Beeldbank Graven van Museum Palthehof Nieuwleusen/ Historische vereniging *Nijluisn van vrogger* kan daarbij van dienst zijn. Gelet op de lange historie, de technische staat van de oude graven en de formele onderhoudsplicht van de rechthebbende (vastgelegd in de toenmalige Beheersverordening), kan nu met redelijke zekerheid worden gesteld dat er in grote mate geen sprake meer is van rechthebbenden. Dit dient echter wel te worden geverifieerd en dient hiertoe het besluit te worden genomen dat grafrechten zijn vervallen. Dit geldt in ieder geval al voor de graven zonder grafbedekking. Deze zijn feitelijk bovengronds al geruimd. Ondergronds heeft tot op heden nog geen ruiming plaatsgevonden. Het gaat hierbij om een groot aantal graven.
- o Er dient een groenplan te worden opgesteld. Hierin wordt ten minste opgenomen welke bomen beschermd dienen te worden. Het uitgangspunt wordt gehanteerd dat niet binnen de wortelstructuur wordt begraven. Een deel van de uitgegroeide en niet behoudenswaardige groenstructuur kan zo mogelijk worden verwijderd. Mogelijk dient de heg aan de zijden op de erfgrans te worden verhoogd om een intiemere sfeer te creëren.
- o Er dient op de begraafplaats een of meerdere knekelput(ten) c.q. verzamelgraven te worden gerealiseerd om de overblijfselen uit de grafruimingen bijeen te brengen.
- o Er dient een grafuitgifteplan te worden opgesteld. Hierin wordt ingetekend waar weer graven kunnen worden uitgegeven. Het uitgangspunt wordt gehanteerd dat dit 'natuurlijke graven' zijn. Dit betekent dat deze niet in strakke rijen worden uitgegeven zoals op de rest van de begraafplaats, maar juist min of meer vrij verspringend in afwisselende richtingen. Rekening dient te worden gehouden met de hoge grondwaterstand. De graven zullen daarom ook hier één-diep worden uitgegeven. De mogelijkheid kan worden onderzocht om eventueel terreindelen daartoe enigszins op te hogen, wat de natuurlijke uitstraling juist kan versterken.
- De gemeentelijke regelgeving en de tarievenverordening dienen te worden aangevuld met dit type natuurlijke graven. Er kan daarbij worden overwogen om langdurige grafrechten te verlenen, eveneens passend bij de beleving van natuurlijk begraven.
- Er dient een kostenraming en dekkingsvoorstel te worden opgesteld.
- Er dient een communicatieplan te worden opgesteld om deze herinrichting onder de aandacht te brengen, bij potentiële geïnteresseerden en de uitvaartondernemers. Ook op de begraafplaats dienen maatregelen te worden genomen om bezoekers naar dit oude deel te (ver)leiden, in de routing, met bebording en met informatieborden.

- Na de realisatie dienen de beheermaatregelen in kaart te worden gebracht én dient te worden voorzien in de dekking van de uitvoeringskosten.

Voor de beeldvorming: een 'natuurlijk 'graf' op een gemeentelijke begraafplaats (deze foto is niet in gemeente Dalfsen gemaakt).

11.2 Welsum

De kenmerken

Enkele belangrijke kenmerken van begraafplaats Welsum zijn:

- Er is geen of nauwelijks de mogelijkheid om de begraafplaats uit te breiden. Om blijvend te voorzien in voldoende begraafcapaciteit dient daarom het terrein effectief te worden ingericht en gebruikt.
- Het gebruik van de begraafplaats is goed en neemt de afgelopen jaren enigszins toe, maar er wordt minder begraven dan op begraafplaats Nieuwleusen.
- Het gebouw met het columbarium is verouderd en functioneert in zeer beperkte mate. Er is urgentie om tot een oplossing te komen. Daarnaast is er aanleiding het dienstgebouw te moderniseren en uit te breiden. Er is geen aula op of bij de begraafplaats.

De scenario's voor het vastgoed

Hieronder is voor de inrichting en het gebruik van begraafplaats Welsum een aantal scenario's weergegeven. Uitgangspunt hiervoor is dat het vastgoed op de begraafplaats dient te worden verbeterd.

1. Huidige situatie handhaven.

In dit scenario blijft de huidige situatie op hoofdlijnen gehandhaafd. De ernstige gebreken aan het gebouw met het columbarium zullen wel telkens moeten worden weggenomen, met het blijvende en toenemende risico op achterstallig onderhoud en negatieve reacties van rechthebbenden. De ambitie om het dienstgebouw te moderniseren, verduurzamen en uit te breiden met onder meer de mogelijkheid bezoekers te ontvangen en een openbaar toilet te bouwen, wordt hiermee eveneens niet gerealiseerd. Dit scenario is vanwege de huidige situatie van het columbarium ongewenst maar wel realistisch, omdat de primaire wettelijke zorgplicht voor de gemeente is om te voorzien in voldoende begraafcapaciteit voor haar inwoners. Deze is nu niet in het geding.

2. Het gebouw met het columbarium en het dienstgebouw aanpassen.

In dit scenario blijft het gebouw met columbarium (be)staan, maar wordt het verbouwd. Mede in overleg met de rechthebbenden van een urn in het columbarium wordt een technische / bouwkundige oplossing uitgewerkt. Mogelijk wordt daartoe elders op de begraafplaats een vervangend columbarium gerealiseerd. Het dienstgebouw blijft ook op de huidige locatie staan, maar wordt gemoderniseerd naar de gewenste mate van verduurzaming en vereiste arbo-omstandigheden. Er worden verder geen ambities ten aanzien van het dienstgebouw, zoals een ontvangstruimte en openbaar toilet, gerealiseerd.

3. Een nieuw, multifunctioneel, gebouw realiseren op een nader te bepalen locatie op de begraafplaats.

In dit scenario wordt het gebouw met columbarium in zijn geheel verwijderd én wordt een volledig modern, duurzaam en uitgebreid dienstgebouw opgericht. Bij de uitwerking van het plan worden de rechthebbenden van een urn in het columbarium betrokken. Het multifunctionele gebouw krijgt dan bij voorkeur meerdere samenhangende functies, zoals kantoorruimte van voldoende afmetingen, een ontvangstruimte voor bezoekers en geïnteresseerden, een openbaar toilet en eventueel een (vervangend) columbarium. Binnen dit scenario is nog niet bekend waar op de begraafplaats dit gebouw komt te staan. Mogelijk is de huidige locatie van het dienstgebouw de daarvoor aangewezen locatie, maar alternatieven – zoals bijvoorbeeld centraal op de plek waar nu het columbarium staat – dienen te worden onderzocht. Door het samenvoegen van functies komt er in beginsel grond vrij. Deze kan in gebruik worden genomen om in te begraven. Hiermee is dan ook de benodigde begraafcapaciteit op de lange termijn gewaarborgd.

Het advies

Aanbevolen wordt om voor begraafplaats Welsum scenario 3 uit te werken. Dit is het scenario waarbij een plan wordt opgesteld om een nieuw, multifunctioneel, gebouw op de begraafplaats te realiseren.

De argumenten hiervoor zijn:

- Het gebouw met het columbarium is technisch versleten en functioneert beneden de norm. Er zijn klachten van rechthebbenden en er is negatieve media aandacht. Het nog langer in stand houden van het gebouw is geen verstandige keuze, vanwege de maatschappelijke verwachtingen en de gemeentelijke inrichtings- en beheerniveaus.
- Deze ontwikkeling levert naar verwachting extra begraafcapaciteit op, voldoende voor de komende decennia.
- Het nieuwe multifunctionele gebouw kan ruimer, duurzaam en toekomstbestendig worden gerealiseerd met aanvullende voorzieningen voor de bezoekers van de begraafplaats. De beheerder van de begraafplaats kan daarmee meer invulling geven aan het gastheerschap.

Er is ook een aantal kanttekeningen en nog te nemen stappen om uitvoering te kunnen geven aan dit scenario. Deze zijn:

- Er dient met alle rechthebbenden op een urn in het huidige columbarium individueel overeenstemming te worden bereikt. De gemeente heeft hen elk schriftelijk geïnformeerd dat zij betrokken zullen worden bij de visievorming en eventuele wijzigingen aan het columbarium. De gemeente kan daartoe aan hen een aantal passende opties aanbieden.
- Er dient een plan te worden opgesteld. Hierin wordt ten minste opgenomen:
 - o Welke (neven)functies het nieuwe gebouw dient te krijgen, zoals mogelijk een nieuw columbarium.
 - o Wat ruimtelijk de beste locatie voor het eventueel nieuwe gebouw is, rekening houdend met de huidige toegangen tot de begraafplaats, de benodigde ruimte, de uitstraling, de huidige parkeerplaats en de ontwikkelingen in de nabijheid van de begraafplaats.

- o Wat de geraamde realisatiekosten zijn en hoe deze kunnen worden gedekt.
- Er dient een herinrichtingsplan te worden opgesteld voor de zo mogelijk nieuwe functie van de grond wordt waar nu het gebouw met columbarium staat. Het is nu voor de hand liggend dat deze grond in gebruik wordt genomen als grafveld.
- Er dient een communicatieplan te worden opgesteld om deze herinrichting onder de aandacht te brengen, bij rechthebbenden, potentiële geïnteresseerden en de uitvaartondernemers.
- Na de realisatie dienen de beheermaatregelen in kaart te worden gebracht én dient te worden voorzien in de dekking van de uitvoeringskosten.

11.3 Ruitenborgh

De kenmerken

De huidige kenmerken van deze begraafplaats zijn:

- De begraafplaats is vol en draagt niet (noemenswaardig) bij aan de huidige en toekomstige begraafcapaciteit. Er wordt alleen incidenteel nog begraven in een bestaand graf met grafrechten.
- Alle graven zijn uitgegeven met een grafrecht voor onbepaalde tijd. Van het overgrote deel van de graven ontbreekt het om historische redenen aan actuele en accurate gegevens van mogelijke rechthebbenden. Er is ook onduidelijkheid in de opvolgende regelgeving over de mogelijkheid om nieuwe graven uit te geven.
- De begraafplaats wordt weinig bezocht en het onderhoudsniveau is laag. Er is daarmee een risico op verval en verwaarlozing.
- Vooral het oudste deel van de begraafplaats heeft een cultuurhistorische waarde en uitstraling.

De scenario's

Voor de toekomst van deze begraafplaats zijn er de volgende scenario's.

1. De huidige situatie continueren.

Dit scenario houdt in dat er nog incidenteel wordt begraven, tot het moment dat er niet meer wordt begraven. Dan zijn of alle graven vol zijn of is er geen enkele belangstelling meer. Met het huidige beperkte budget voor het (groen)onderhoud zal de kwaliteit en de uitstraling verder afnemen en verval en verwaarlozing optreden. Tegen die tijd zal naar alle waarschijnlijkheid alsnog een besluit over de toekomst van de begraafplaats moet worden genomen.

2. De begraafplaats gesloten verklaren en laten uitdoven.

Gesloten verklaren betekent dat er niet meer mag worden begraven, ook niet in de graven met een actueel grafrecht met een bekende rechthebbende en met fysieke ruimte in het graf. Bij gesloten verklaring dienen deze rechthebbenden op verzoek te worden gecompenseerd. Binnen dit scenario blijven vooralsnog zoveel als mogelijk grafbedekkingen ongemoeid. Het onderhoudsniveau kan gestuurd verder worden verlaagd. Er wordt dan alleen nog ingegrepen om risico's voor de fysieke veiligheid weg te nemen. De begraafplaats wordt een 'passief' gedenkpark, waarmee wordt bedoeld dat er kan worden gewandeld en dat het mogelijk wordt dat inwoners op eigen initiatief (groen) onderhoud gaan uitvoeren. Op de langere termijn betekent dit waarschijnlijk dat de begraafplaats stap voor stap verwaarloost. Aansluitend daarop kan zo mogelijk de begraafplaats worden opgeheven en de locatie komt dan beschikbaar voor een andere bestemming. Omdat deze begraafplaats niet tot nauwelijks bijdraagt aan de begraafcapaciteit is hier geen bezwaar op.

3. De begraafplaats gesloten verklaren en er een actief gedenkpark van maken.

Het gesloten verklaren is hierboven benoemd. Binnen dit scenario wordt een groot deel van de grafbedekkingen, nadat de grafrechten vervallen zijn verklaard, verwijderd. Dit geldt dan vooral voor de vervallen graven en de graven zonder cultuurhistorische waarde. Hierdoor ontstaat er fysieke ruimte om de begraafplaats in te richten als een open gedenkpark, waar bijvoorbeeld zitgelegenheden worden geplaatst. Het gedenkpark kent dan een hoog onderhoudsniveau en er wordt beoogd dat het veelvuldig wordt bezocht. De behoudenswaardige grafbedekkingen blijven staan en hier kan een informatiebord bij worden geplaatst. Met dit scenario wordt voor de kern Dalfsen een opvallend (gedenk)park gerealiseerd, met aandacht voor de cultuurhistorische waarde.

Voorbeeld van een 'actief' en open gedenkpark. Deze foto is van de gesloten begraafplaats in Veenendaal.

4. De begraafplaats weer actief in gebruik nemen.

In dit scenario worden de graven met vervallen grafrechten en zonder cultuurhistorische waarde geruimd. Zo ontstaat er ruimte om de begraafplaats naar huidige maatstaven opnieuw in te richten en weer actief, twee-diepe, graven uit te geven. Er zal geïnvesteerd moeten worden in de inrichting, de toegankelijkheid (voor zowel bezoekers als materieel) en het verhogen van het onderhoudsniveau. Er is nog geen beeld van de behoefte om hier te worden begraven en wat het effect daarvan is op begraafplaats Welsum. De cultuurhistorisch waardevolle graven blijven behouden.

Het advies

Aanbevolen wordt om voor begraafplaats Ruitenborgh scenario 4 uit te werken. Dit is het scenario waarbij een plan wordt opgesteld om de begraafplaats weer actief in gebruik te nemen, met behoud van de waardevolle cultuurhistorische elementen.

De argumenten hiervoor zijn:

- Er wordt invulling gegeven aan duurzaam grondgebruik. De grond heeft de bestemming begraafplaats en daar wordt (weer) actief gebruik van gemaakt. Het aantal uit te geven graven is niet bekend, maar het kan vanwege de ligging, de historie, de beslotenheid van een relatief kleine begraafplaats én de mogelijkheid op twee-diepe graven een aantrekkelijk en uniek aanbod zijn.
- Het aanwezige funeraire erfgoed – er is een aantal bijzondere graven – wordt zo beter onder de aandacht gebracht en maakt een bezoek aan de begraafplaats (weer) de moeite waard.
- De kern Dalfsen heeft dan samen met het modernere Welsum en de katholieke begraafplaats een breder en veelzijdiger begraafaanbod.

Er is ook een aantal kanttekeningen en nog te nemen stappen om uitvoering te kunnen geven aan dit scenario. Deze zijn:

- Er dient inzichtelijk te worden gemaakt welke historische graven behouden moeten blijven. Dit betekent dat daarvoor eerst criteria moeten worden vastgesteld en vervolgens elk graf daarop moet worden getoetst. Bij voorkeur wordt de Historische Kring Dalfsen hierbij betrokken. Het resultaat is een lijst met te behouden graven en een lijst met te ruimen graven.
- Er moet worden vastgesteld, en daarvoor middelen beschikbaar worden gesteld, wie de te behouden graven gaat beheren. Dit zullen naar alle waarschijnlijk allemaal graven zijn zonder rechthebbende. Het is dan voor de hand liggend dat de gemeente de beheerverantwoordelijkheid op zich neemt. Mogelijk kan het (grotendeels) worden uitbesteed aan een werkgroep of stichting.

- Er dient in lijn met de wet een zorgvuldige procedure te worden opgesteld en uitgevoerd om graven te ruimen. Het ruimen van een graf gebeurt in twee aparte stappen: bovengronds ruimen (grafbedekking afvoeren) en ondergronds ruimen (graf leeg maken). Een particulier graf kan alleen worden geruimd als er daarop geen grafrecht meer rust. Hier dient administratief onderzoek naar te worden gedaan. Mogelijk kunnen de gegevens van de Historische Kring Dalfsen hierbij van dienst zijn. Gelet op de lange historie, de technische staat van de oude graven en de formele onderhoudsplicht van de rechthebbende (vastgelegd in de toenmalige Beheersverordening), kan nu met redelijke zekerheid worden gesteld dat er in grote mate geen sprake meer is van rechthebbenden. Dit dient echter wel te worden geverifieerd en dient hiertoe het besluit te worden genomen dat grafrechten zijn vervallen.
- Er dient een inrichtingsplan te worden opgesteld. Hierin wordt ten minste opgenomen:
 - o Welke bomen beschermd dienen te worden. Het uitgangspunt wordt gehanteerd dat niet binnen de wortelstructuur wordt begraven. Een deel van de uitgegroeide en niet behoudenswaardige groenstructuur kan zo mogelijk worden verwijderd.
 - o Welke graven bovengronds behouden blijven, zoals hierboven genoemd.
 - o Hoe de toegankelijkheid (voor zowel bezoekers als materieel) wordt verbeterd.
 - o Waar vervolgens zo mogelijk weer twee-diepe graven kunnen worden uitgegeven.
- De gemeentelijke regelgeving dient duidelijkheid te geven op de mogelijkheid tot grafuitgifte op deze begraafplaats.
- Er dient een kostenraming en dekkingsvoorstel te worden uitgewerkt.
- Er dient een communicatieplan te worden opgesteld om deze aanpak onder de aandacht te brengen, bij de buurtbewoners, bij de huidige rechthebbenden, bij potentiële geïnteresseerden en bij de uitvaartondernemers.
- Na de realisatie dienen de beheermaatregelen in kaart te worden gebracht én dient te worden voorzien in de dekking van de uitvoeringskosten.
- De Historische Kring Dalfsen dient nauw betrokken te worden bij de planuitwerking. De Kring beschikt over veel historische (graf)gegevens, maar is vooralsnog geen voorstander van het opnieuw actief in gebruik nemen van deze begraafplaats. De Kring hecht namelijk vooral belang aan het in standhouden en het voorkomen van verval van het historisch karakter van Ruitenborgh, met name van het oude gedeelte langs de Ruitenborgstraat.

12 Aanbevelingen

Het advies op hoofdlijnen is om de volgende maatregelen te treffen:

1. De visie voor de gemeentelijke begraafplaatsen als volgt te formuleren:
 - a. De gemeentelijke begraafplaatsen voorzien in voldoende capaciteit voor onze inwoners om er in te begraven of en as te plaatsen.
 - b. De gemeentelijke begraafplaatsen zijn aantrekkelijk ingericht en beheerd en nodigen ook uit voor niet-funerair medegebruik.
 - c. Het serviceniveau aan de gebruikers van de gemeentelijke begraafplaatsen is hoog.
2. Het besluit te nemen om een plan uit te werken om op begraafplaats Welsum een nieuw, multifunctioneel, gebouw realiseren op een nader te bepalen locatie op de begraafplaats (scenario 3 in dit beleidsplan).

In dit scenario wordt het gebouw met columbarium in zijn geheel verwijderd én wordt een volledig modern, duurzaam en uitgebreid dienstgebouw opgericht. Bij de uitwerking van het plan worden de rechthebbenden van een urn in het columbarium betrokken. Het multifunctionele gebouw krijgt dan bij voorkeur meerdere samenhangende functies, zoals kantoorruimte van voldoende afmetingen, een ontvangstruimte voor bezoekers en geïnteresseerden, een openbaar toilet en eventueel een (vervangend) columbarium. Binnen dit scenario is nog niet bekend waar op de begraafplaats dit gebouw komt te staan. Mogelijk is de huidige locatie van het dienstgebouw de daarvoor aangewezen locatie, maar alternatieven – zoals bijvoorbeeld centraal op de plek waar nu het columbarium staat – dienen te worden onderzocht. Door het samenvoegen van functies komt er in beginsel grond vrij. Deze kan in gebruik worden genomen om in te begraven. Hiermee is dan ook de benodigde begraafcapaciteit op de lange termijn gewaarborgd.

3. Het besluit te nemen om een plan uit te werken om op de oude grafvelden van begraafplaats Nieuwleusen weer beperkt graven uit te geven mét optimaal behoud van cultuurhistorie en groen (scenario 3 in dit beleidsplan).

In dit scenario worden op de daarvoor geschikte terreindelen weer één-diepe graven uitgegeven, in combinatie met het versterken en beschermen van de bovengrondse cultuurhistorische en ecologische waarden. De dan weer uit te geven graven geven invulling aan de maatschappelijke behoefte aan 'natuurlijk begraven' zoals op een natuurbegraafplaats). Door deze combinatie van functies wordt het terrein weer duurzaam en actief in gebruik genomen. Er zal voorafgaand wel een zorgvuldige gedeeltelijke ruimingsprocedure moeten worden doorlopen.

4. Het besluit te nemen om een plan uit te werken om de begraafplaats Ruitenborgh weer actief in gebruik te nemen (scenario 4 in dit beleidsplan), met behoud van de waardevolle cultuurhistorische elementen.

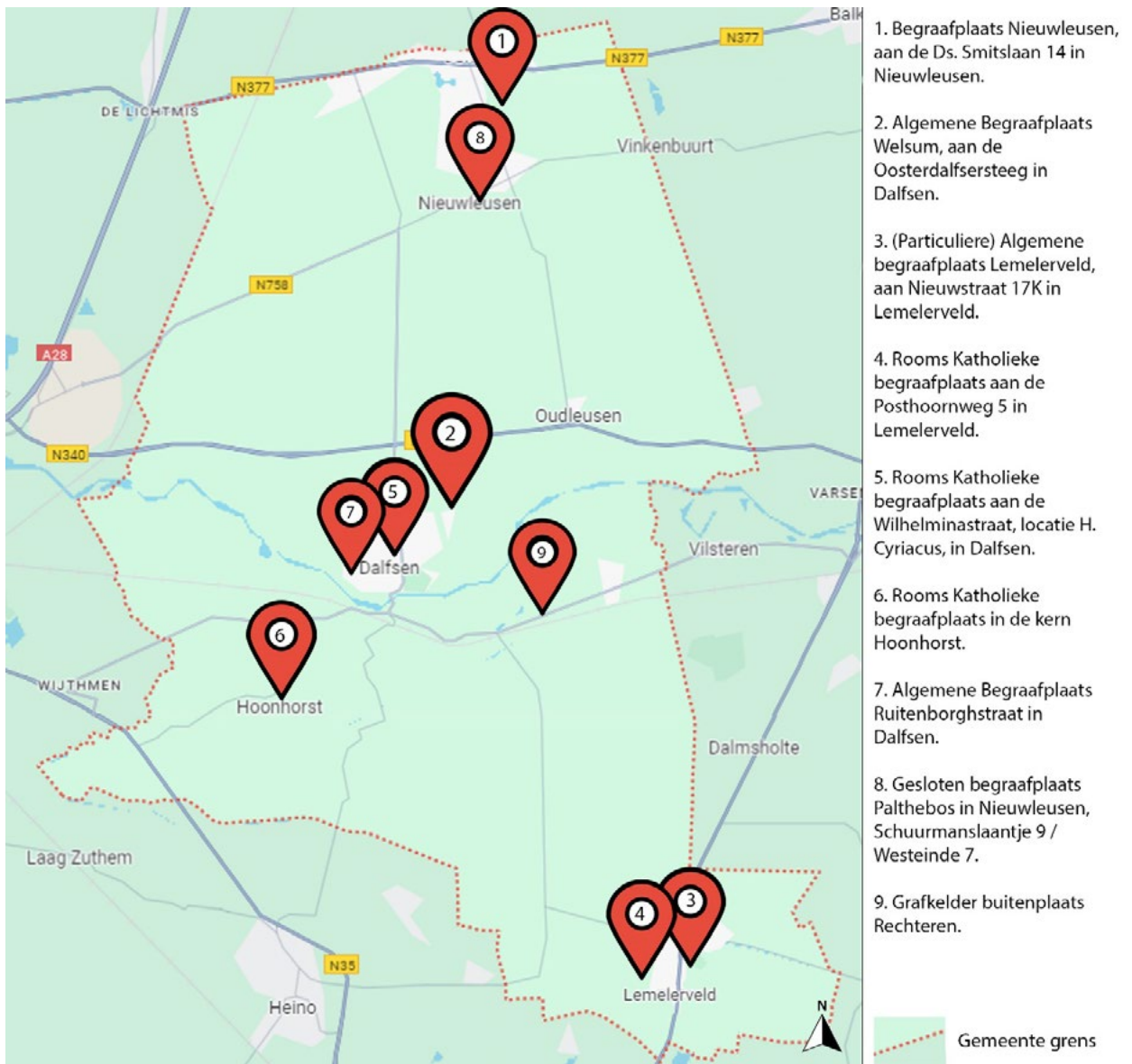
In dit scenario worden de graven met vervallen grafrechten en zonder cultuurhistorische waarde geruimd. Zo ontstaat er ruimte om de begraafplaats naar huidige maatstaven opnieuw in te richten en weer actief, twee-diepe, graven uit te geven. Er zal geïnvesteerd moeten worden in de inrichting, de toegankelijkheid (voor zowel bezoekers als materieel) en het verhogen van het onderhoudsniveau. Er is nog geen beeld van de behoefte om hier te worden begraven en wat het effect daarvan is op begraafplaats Welsum. De cultuurhistorisch waardevolle graven blijven behouden. Bij de planuitwerking dient de Historische Kring Dalfsen te worden betrokken.

5. Criteria vast te stellen, op grond waarvan de graven aansluitend worden getoetst op hun cultuurhistorische waarde (van zowel de grafbedekking als de begraven persoon). De daaruit te behouden graven dienen een beschermde status te krijgen. Aansluitend dient te worden voorzien in het beheer van de te behouden graven.
6. Eén budgethouder aan te wijzen voor de begraafplaatsbegroting, die zowel grip houdt op de inkomsten als de uitgaven. De budgethouder bewerkstelligt zo een koppeling hiertussen en kan dan tijdig informeren en anticiperen.
7. De gemeentelijke regelgeving, vastgelegd in de Beheersverordening en de Nadere Regels, te actualiseren. Dit dient plaats te vinden in afstemming met het Omgevingsplan en met de verwachte invoering van de Wet bestemming lichamen van overledenen.
8. Voor de begraafplaatsen Nieuwleusen en Welsum een plan op te stellen om graven met vervallen grafrechten bovengronds te ruimen. Zo ontstaat ruimte voor inbreiding met nieuwe uitgiftes, afgestemd op de huidige maatvoeringen voor graven en de machinale bereikbaarheid.

9. De volgende technische of organisatorische maatregelen te treffen:
- Op begraafplaats Welsum:
 - een knekelput (c.q. verzamelgraf) te realiseren;
 - de urnenvoorzieningen uit te breiden.
 - Op begraafplaats Nieuwleusen:
 - de hoofdingang te verduidelijken en beter als zodanig herkenbaar te maken;
 - Eén of meerdere knekelputten (c.q. verzamelgraven) te realiseren;
 - een klokkentoren of -stoel te plaatsen (op verzoek van het Uitvaartcentrum);
 - in de begroting rekening mee te houden dat de areaaluitbreiding in 2028 meer beheer- en onderhoudsinspanningen (en dus kosten) vergen dan nu beschikbaar.
10. Het initiatief te nemen en de regie te voeren om structureel gezamenlijk overleg te voeren met in ieder geval de besturen van de bijzondere begraafplaatsen, de begrafenisverenigingen, de rouwcentra en eventueel de historische kringen in de gemeente. De structuur van dit gezamenlijk overleg kan dan bijvoorbeeld een keer per jaar op ambtelijk niveau en een keer per jaar op bestuurlijk niveau.
11. De begraafcapaciteit op de drie gemeentelijke begraafplaatsen jaarlijks te monitoren en de portefeuillehouder hierover te informeren, inclusief een doorkijk naar de toekomst en zo mogelijk te nemen maatregelen.
12. Dit beleidsplan in 2030 te actualiseren.

	Maatregelen	Urgentie	2025			2026		2027		2028	
			Beleidsmatig	Planvorming	Organisatie	Planvorming	Organisatie	Organisatie	Realisatie	Organisatie	Realisatie
	omschrijving										
1	Visie vaststellen	midden	■								
2	Planvoorbereiding Welsum (gebouwen)	hoog		■					■		
3	Planvoorbereiding Nieuwleusen (historische delen)	midden				■					■
4	Planvoorbereiding Ruitenborgh (activeren)	midden				■					■
5	Cultuurhistorisch waardevolle graven (criteria opstellen, toetsen en beheerplan)	midden	■						■		
6	Eenduidig budgethouderschap	midden			■						
7	Regelgeving actualiseren	midden	■								
8	Opstellen plan om graven te ruimen	midden				■					■
9	Technische maatregelen treffen	laag							■		
10	Structureel extern overleg organiseren	laag				■		■		■	
11	Begraafcapaciteit structureel monitoren	laag				■		■		■	
12	Beleidsplan Begraafplaatsen actualiseren (in 2030)	laag									

Bijlage A: Ligging begraafplaatsen

Bijlage B:

Totstandkoming

Ten behoeve van dit rapport zijn de gemeentelijke en de bijzondere begraafplaatsen in de gemeente bezocht. Daarnaast zijn de volgende schriftelijke en digitale bronnen geraadpleegd:

1. Nota begraafplaats Nieuwleusen, 1988;
2. Collegebesluit Verdere inrichting begraafplaats Welsum, 10 augustus 1993;
3. Behoeft- en capaciteitsbepaling, Genius Loci, 12 maart 2009;
4. Nota algemene begraafplaatsen gemeente Dalfsen, Afdeling Publiekszaken, augustus 2009;
5. Verordening op het beheer en het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen voor de gemeente Dalfsen 2020 (Beheersverordening begraafplaatsen Dalfsen 2020);
6. Nadere regels voor graven, asbezorging en grafbedekking 2020;
7. Voorgaande Beheersverordeningen en Nadere regels;
8. Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 2022-2026, Buiten Voor Elkaar, gemeente Dalfsen;
9. Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten 2024;
10. Informatie van het CBS;
11. Archiefonderzoek bij Collectie Overijssel (Zwolle).

Verder zijn de bij de begraafplaatsen betrokken medewerkers van de gemeente gesproken en zijn met de volgende externe organisaties individuele gesprekken gevoerd:

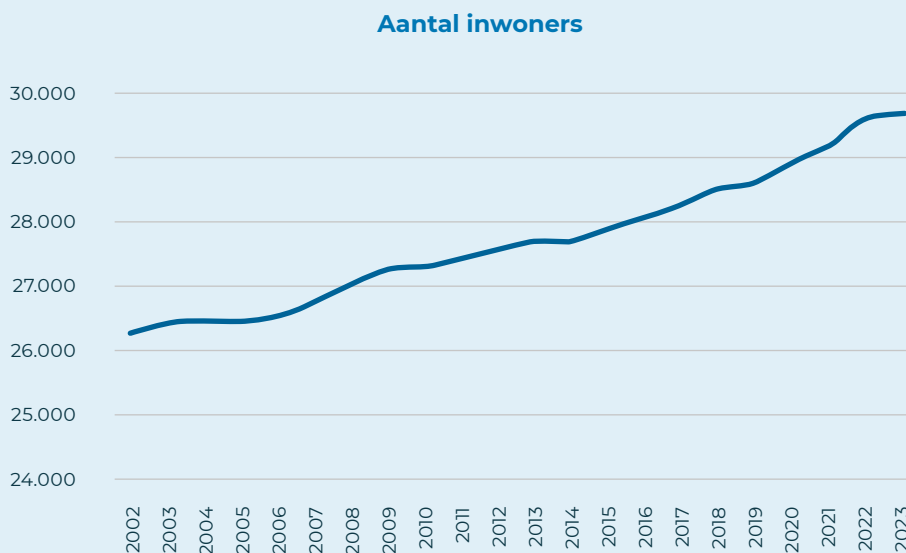
12. Stichting (bijzondere) begraafplaats Lemelerveld;
13. Bestuur / medewerkers Katholieke begraafplaats Dalfsen;
14. Bestuur / medewerkers katholieke begraafplaats Lemelerveld;
15. Bestuur / medewerkers Katholieke begraafplaats Hoonhorst;
16. Museum Palthehof Nieuwleusen / Historische vereniging *Nijluisn van vrogger*;
17. Vereniging historische kring Dalfsen;
18. Stichting rouwcentrum Dalfsen;
19. Begrafenisvereniging en BV Aula uitvaartverzorging Nieuwleusen;
20. Begrafenisvereniging Eert Uwe Doden Dalfsen;
21. Dierenbegraafplaats Vennenberg Dalfsen.

Tot slot is een vijftal lokale en regionale uitvaartondernemers benaderd met de vraag hun ervaringen met, en ideeën over, de gemeentelijke begraafplaatsen te delen. De ontvangen reacties hierop zijn in dit rapport verwerkt.

Bijlage C: Demografische gegevens

Aantal inwoners

De huidige gemeente Dalfsen is op 1 januari 2001 ontstaan uit de samenvoeging van de gemeenten Nieuwleusen en Dalfsen. In onderstaande grafiek is weergegeven hoeveel inwoners de gemeente Dalfsen vanaf 2002 had, aan het eind van elk jaar.

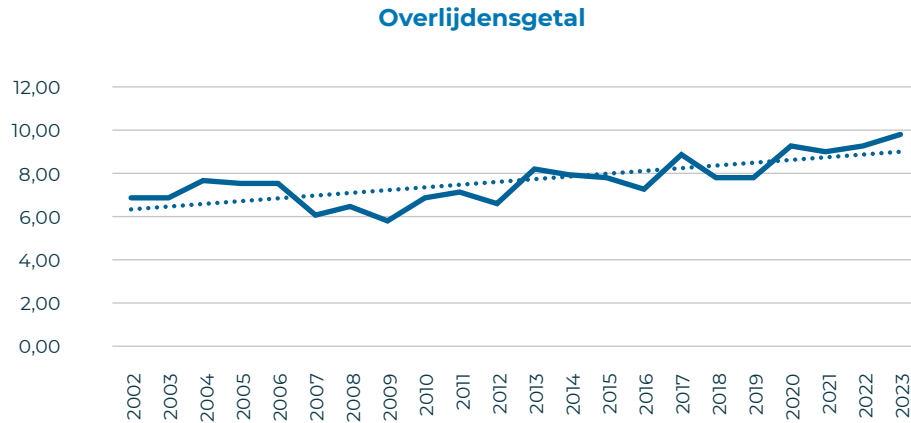

Aantal inwoners gemeente Dalfsen op 31 december (bron: CBS)

Het CBS verwacht dat het inwonertal in gemeente Dalfsen in 2050 verder zal zijn toegenomen tot 30.200. De groeicurve zwakt dus enigszins af. Dit beeld is in de grafiek al mogelijk zichtbaar vanaf 2023.

Aantal overlijdens

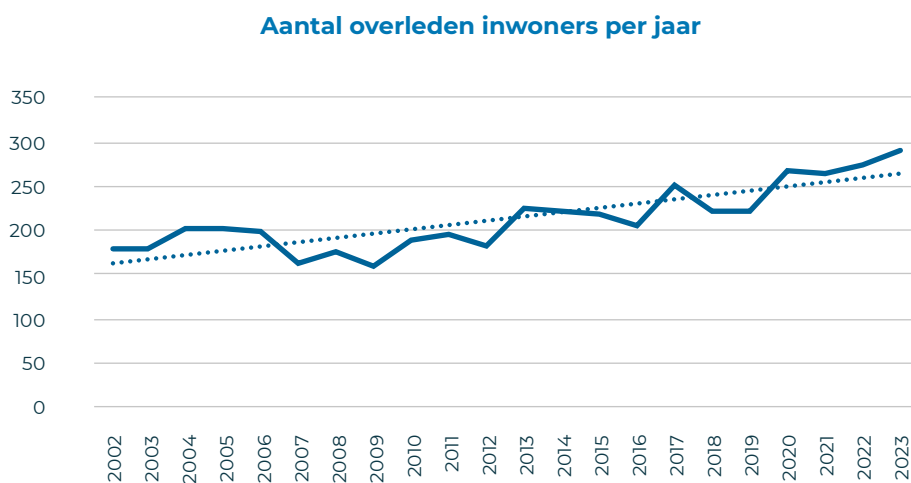
Hieronder is het jaarlijks aantal overleden inwoners van de gemeente weergegeven.

Aantal overleden inwoners gemeente Dalfsen per jaar (bron: CBS). De doorgetrokken lijn is het werkelijke aantal. De gestippelde lijn is de trend.

Hieruit volgt dat het jaarlijks gemiddeld aantal overlijdensgevallen in gemeente Dalfsen toeneemt en, als gevolg van de bevolkingstoename en de vergrijzing, naar verwachting verder zal toenemen. Er zijn geen gegevens bij het CBS gevonden over het verwacht aantal overlijdens in gemeente Dalfsen in de komende jaren / decennia.

In onderstaande grafiek is het jaarlijks overlijdensgetal weergegeven. Het overlijdensgetal is het aantal overlijdens per 1.000 inwoners. Dit geeft een goed beeld van het relatief aantal overlijdens.

Overlijdensgetal gemeente Dalfsen. De doorgetrokken lijn is het werkelijke aantal. De gestippelde lijn is de trend.

Het overlijdensgetal in 2002 was 6,85 (gebaseerd op 180 overlijdens op 26.281 inwoners) en is in 2023 toegenomen tot 9,77 (290 overlijdens op 29.684 inwoners). Wanneer de trendlijn wordt geëxtrapoleerd dan is het verwachte overlijdensgetal in 2050 mogelijk opgelopen tot (ruim) 12. Eerder is geconstateerd dat het CBS verwacht dat Dalfsen in 2050 circa 30.200 inwoners zal hebben. Dit betekent dat dan mogelijk circa 360 inwoners per jaar overlijden.

Bijlage D: Analyse Beheersverordening

Vigerende regelgeving

De Beheersverordening begraafplaatsen Dalfsen 2020 is op hoofdlijnen geanalyseerd. Het resultaat is hieronder weergegeven.

Artikel 1, lid a:

De omschrijving van “begraafplaats(en)” is: *de algemene begraafplaatsen Ruitenborgh en Welsum te Dalfsen en de algemene begraafplaats Nieuwleusen te Nieuwleusen.*

Opmerking: Het begrip ‘algemeen’ heeft geen juridische betekenis. Zo heet de particuliere begraafplaats in Lemelerveld ook Algemene. De wettelijke term is gemeentelijke begraafplaats.

Artikel 14, lid 1:

Luidt: *Het college verleent, voor zover de daartoe bestemde ruimte van de begraafplaats(en) dat toelaat, op een daartoe bij hen schriftelijk in te dienen aanvraag, voor de tijd van 30 jaar het recht op een particulier graf. De termijn begint te lopen op de datum waarop de eerste begrafenis of bijzetting plaatsvindt of op de datum waarop een graf voor latere begraving/bijzetting wordt gereserveerd.*

Opmerking 1: Aanbevolen wordt om de meer gangbare termijn van 20 jaar aan te houden.

Opmerking 2: Aanbevolen wordt expliciet te vermelden of er op begraafplaats Ruitenborgh wel of geen graven worden uitgegeven.

Artikel 14, lid 2:

Luidt: *Het in het eerste lid van dit artikel bedoelde recht wordt op aanvraag van de rechthebbende telkens verlengd met een termijn van 10, 15, 20 of 25 jaar, mits de aanvraag vóór het verstrijken van de lopende termijn wordt ingediend.*

Opmerking: Aanbevolen wordt om de meer gangbare termijn van 10 jaar aan te houden.

Artikel 19, lid 1:

Luidt: *Het college zorgt voor het algemene onderhoud van de begraafplaats.*

Opmerking: Aanbevolen wordt dit artikel te schrappen.

Artikel 23, lid 2:

Luidt: *De beheerder draagt er zorg voor dat met de bij de ruiming van het graf nog aanwezige menselijke resten te allen tijde respectvol wordt omgegaan en dat bezoekers van de begraafplaats niet met menselijke resten worden geconfronteerd*

Opmerking: Aanbevolen wordt dit artikel te schrappen.

Artikel 23, lid 5:

Luidt: *De rechthebbende op een particulier graf kan bij de beheerder een aanvraag indienen om de menselijke resten te doen verzamelen om deze opnieuw in dezelfde grafruimte te doen plaatsen dan wel om deze te cremen of elders opnieuw te doen begraven*

Opmerking: In dit artikel staat een aantal onjuistheden. Ten eerste dient *opnieuw in dezelfde grafruimte* als volgt te worden geformuleerd: *ónder het graf te plaatsen* (dit wordt ook wel 'schudden' genoemd). Ten tweede is er bij *om deze te cremen of elders opnieuw te doen begraven* sprake van opgraven. De burgemeester besluit over het verzoek tot opgraven, niet de beheerder.

Artikel 24, lid 3:

Luidt: *De gemeenteraad beslist over het ruimen van graven en het verwijderen van grafbedekkingen die op de in het eerste lid bedoelde lijst staan.*

Opmerking: Aanbevolen wordt deze bevoegdheid aan het college te verlenen.

Artikel 25, lid 1 en lid 2:

Luiden: *Het college stelt voorschriften vast voor het register van de begraven lijken.
Het register wordt bijgehouden door de beheerder.*

Opmerking: Aanbevolen wordt dit deze twee bepalingen te schrappen.

Voorafgaande regelgeving

De eerdere Beheersverordening zijn als volgt:

- Beheersverordening begraafplaats Nieuwleusen (jaar onbekend, maar voor 1995).
De toenmalige gemeente Nieuwleusen gaf alleen grafrechten voor onbepaalde tijd uit.
- Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen Dalfts en 1995.
In deze en voorgaande verordeningen, gaf de toenmalige gemeente Dalfts tot 1978 voor begraafplaats Welsum alleen grafrechten voor onbepaalde tijd uit. In de periode 1978 en 2003 zijn alleen grafrechten voor de duur van 30 jaar uitgegeven.
- Beheersverordening begraafplaatsen Dalfts en 2003.
Dit is de geharmoniseerde regelgeving sinds de samenvoeging van de toenmalige gemeenten Dalfts en Nieuwleusen op 1 januari 2001. Er worden alleen nog grafrechten voor 30 jaar verleend en deze zijn telkens met tien jaar te verlengen. Een detail in deze regelgeving is dat op de begraafplaats Ruitenborgh geen graven (meer) worden uitgegeven en evenmin is het mogelijk op deze begraafplaats as te (doen) verstrooien.
- Beheersverordening begraafplaatsen Dalfts en 2010.
Deze verordening is van toepassing op de begraafplaatsen Ruitenborgh, Welsum en Nieuwleusen. Op deze begraafplaatsen kunnen particuliere graven en particuliere urnengraven, particuliere urnennissen en particuliere gedenkplaatsen worden uitgegeven. De grafrechten zijn voor de duur van 30 jaar.
- Nadere regels voor de graven, asbezorging en gedenkplaatsen 2014.
Voor zover bekend zijn op basis van de Beheersverordening 2010 pas in 2014 door het college Nadere regels vastgesteld. Er is daarin niet expliciet bepaald op welke begraafplaats welke graven/ grafrechten (niet kunnen) worden uitgegeven. Dat betekent dat de regelgeving in de Beheersverordening 2010 van toepassing is en dus dat er ook (weer) - in tegenstelling tot de Beheersverordening van 2003 - graven op Ruitenborgh kunnen worden uitgegeven.

Bijlage E: Historische grafvakken Nieuwleusen

Grafvak A-W

Dit deel direct achter de toenmalige ingang is in 1891 in gebruik genomen en tot in ieder geval eind jaren '80 van de vorige eeuw zijn hier nog graven uitgegeven. Hier zijn naar verluidt 545 graven uitgegeven, allen met een grafrecht voor onbepaalde tijd. Dit zijn particuliere graven (toen nog 'eigen' graven genoemd). De meeste grafstenen staan er nog.

Grafvakken 1A t/m 1D

Op deze grafvakken zijn in de periode 1889 t/m 1944 in totaal meer dan 2.000 (algemene) graven uitgegeven. Het is aannemelijk dat in de periode 1918 – 1920 voornamelijk hier de overledenen aan de Spaanse Griep zijn begraven. Op dit deel zijn de meeste grafbedekkingen in de loop der tijd nu verdwenen.

Grafvakken 2A t/m 2C

Hier is in de periode 1945 tot in ieder geval eind jaren '80 begraven. Waarschijnlijk heeft deze uitbreiding plaatsgevonden in relatie tot het gesloten verklaren van de begraafplaats Palthebos in Nieuwleusen, in 1943. Voor zover bekend zijn op deze grafvakken algemene (kinder)graven en particuliere graven met een grafrecht voor onbepaalde tijd uitgegeven geweest. Ook hier staan de meeste grafstenen er nog.

Grafvakken 3A t/m 3C

Dit deel is in de periode 1963 tot in ieder geval eind jaren '80 in gebruik geweest, met alleen particuliere graven met grafrechten voor onbepaalde tijd.

Achtergrondinformatie gesloten verklaring grafvakken 1A en 1B in 1988

De besluitvorming heeft niet overeenkomstig de Wet op de lijkbezorging plaatsgevonden. De bevoegdheid tot het sluiten is in 1988 bij wet aan de gemeenteraad toegewezen. Het college had in 1988 dus niet de wettelijke bevoegdheid tot gesloten verklaring. Tot 1 juli 1991 lag de bevoegdheid tot gesloten verklaren bij de gemeenteraad (volgens de Wet op de lijkbezorging van 1955). Vanaf 1 januari 2007 is deze wettelijke bevoegdheid overgedragen aan het college van burgemeester en wethouders. In 1987 en 1988 is de gemeenteraad geïnformeerd over het voornemen tot gesloten verklaring, op grond van het toen door de gemeenteraad vastgestelde begraafplaatsenbeleid.

Verder vond de gesloten verklaring in 1988 ten onrechte plaats op grond van artikel 24 van de Wet op de lijkbezorging. In 1988 stond in artikel 24 van de Wet op de lijkbezorging echter het volgende: "Het begraven van lijken mag alleen geschieden in een daartoe bestemde begraafplaats die aan de daarvoor bij of krachtens algemene maatregel van bestuur gestelde eisen voldoet. Het begraven van lijken geschiedt overeenkomstig de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur gestelde regels. Bij gemeentelijke verordening kunnen nadere regels worden gesteld omtrent het begraven van lijken." Artikel 24 is dus niet het artikel waarin de gesloten verklaring is opgenomen.

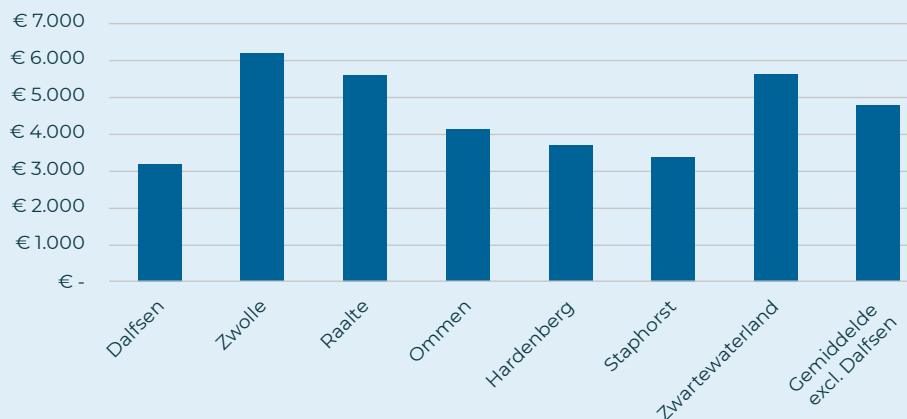
Bijlage F: Resultaten benchmark tarieven

De tarieven voor begraven en grafrechten 2024 van de gemeente Dalfsen zijn vergeleken met die van andere gemeenten en de bijzondere begraafplaatsen in de gemeente Dalfsen. Opgemerkt wordt dat voor deze tarievenvergelijking enkele 'correcties' zijn toegepast. Er is namelijk variatie in de duur van het grafrecht. De meest voorkomende variant is voor de duur van 20 jaar. De gehanteerde tarieven bij de andere begraafplaatsen en de andere gemeenten zijn ten behoeve van deze benchmark omgerekend naar 30 jaar (omdat gemeente Dalfsen alleen grafrechten voor 30 jaar uit geeft). In een aantal gevallen zijn de weergegeven tarieven dus fictief. De resultaten zijn hieronder weergegeven.

Benchmark buurgemeenten

Hieronder zijn de tarieven voor een dubbelgraf met een grafrecht voor 30 jaar grafisch weergegeven.

Tarieven begraven dubbelgraf en grafrecht 30 jaar

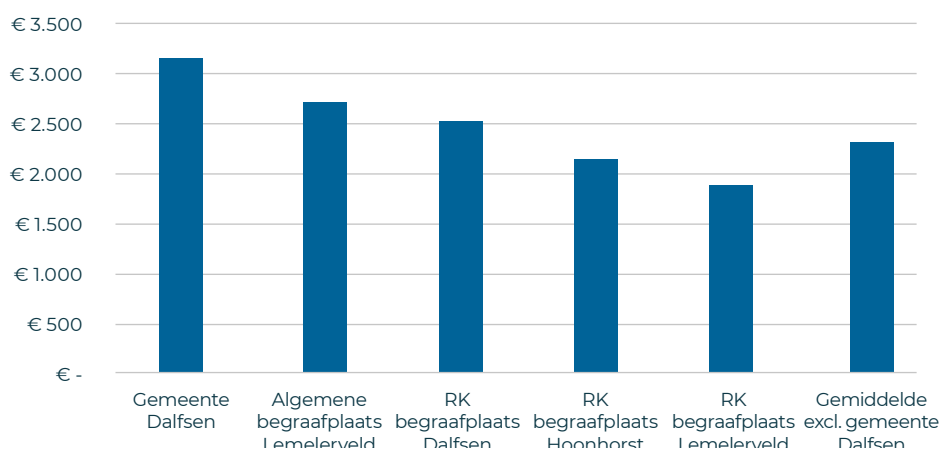

Hieruit volgt dat de begraaf tarieven van gemeente Dalfsen het laagst van de regio zijn. De tarieven van gemeente Dalfsen zijn 33% lager dan het gemiddelde bij de buurgemeenten.

Benchmark bijzondere begraafplaatsen gemeente Dalfsen

De gemeentelijke tarieven voor begraven en grafrechten voor 30 jaar zijn ook vergeleken met die van de bijzondere begraafplaatsen in de gemeente. Er is daarbij alleen inzicht verkregen in de tarieven van (of vanaf) 2023. Het is niet bekend of deze tarieven ook voor 2024 van toepassing zijn. Voor de vergelijking is wel gebruik gemaakt van de gemeentelijke tarieven voor 2024. De resultaten zijn hieronder weergegeven.

Tarieven begraven dubbelgraf en grafrecht 30 jaar

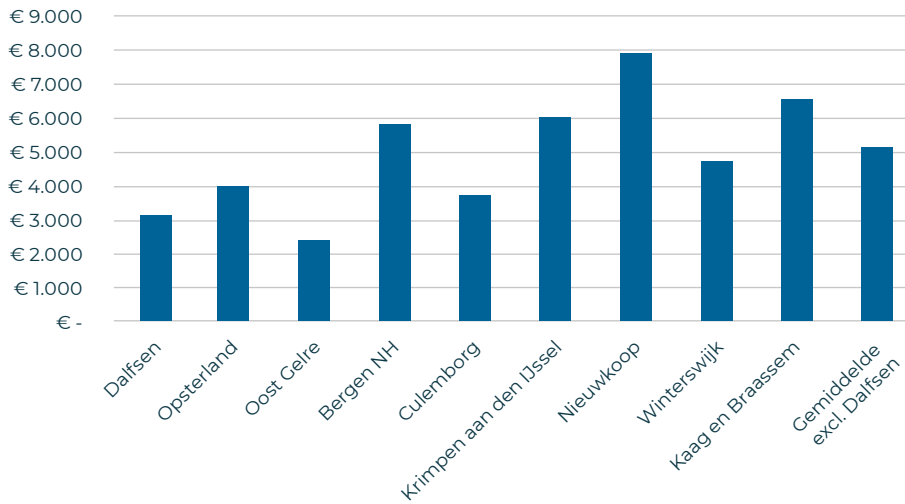

Hieruit volgt dat de begraafstarieven van de gemeente Dalfsen (in 2024) hoger zijn dan die van de bijzondere begraafplaatsen in de gemeente (in 2023). Dit is grotendeels te verklaren doordat de houders van de bijzondere begraafplaatsen gebruik maken van de inzet van vrijwilligers en veel lagere overheadkosten hebben.

Benchmark vergelijkbare gemeenten in Nederland

Tot slot is ter illustratie een tarievenvergelijking gemaakt met de gemeenten in Nederland met, volgens het CBS, bijna evenveel inwoners als gemeente Dalfsen. Het resultaat van deze selectieve benchmark 2024 is als volgt:

Tarieven begraven dubbelgraf en grafrecht 30 jaar

Hieruit volgt dat de begraafstarieven van de gemeente Dalfsen laag zijn, in vergelijking met de tarieven van de gemeenten in Nederland met ongeveer hetzelfde aantal inwoners. Het strekt te ver om de tarieven te verklaren, maar belangrijk aspect hierbij is dat de kosten per gemeente dan wel per begraafplaats (voor grond en beheer) sterk kunnen verschillen.

